

Vilniaus universitetas

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

Politikos mokslų bakalauro programa

BRIGITA AUKŠTAKYTĖ
IV kurso, 1 grupės studentė

ATSAKAS Į CHEMINIO GINKLO PANAUDOJIMĄ SIRIJOJE: VALSTYBIŲ PRAKTIKOS
RAIDA

BAIGIAMASIS BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas: Dr. Erika Leonaitė

Vilnius, 2019

Bakalauro/magistro darbo vadovo/ės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro/magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Bakalauro/magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas bakalauro darbas „Atsakas į cheminio ginklo panaudojimą Sirijoje: valstybių praktikos raida“ yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateikta kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Brigita Aukštakytė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Aukštakytė B. Atsakas į cheminio ginklo panaudojimą Sirijoje: Valstybių praktikos raida:

Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas E. Leonaitė, .2019 – 40 p.

Reikšminiai žodžiai: cheminis ginklas, Saugumo taryba, atsakomybės apsaugoti principas, Sirija, Jungtinės Tautos.

Šiame darbe nagrinėjamas cheminio ginklo panaudojimas prieš civilius Sirijos kariniame konflikte. Atliekant atvejo studiją bei pasitelkus atsakomybės apsaugoti principo doktriną, bandoma įrodyti, kad Jungtinės Karalystės, JAV bei Prancūzijos įsikišimas į Sirijoje vykstantį konfliktą buvo paremtas pareigos apsaugoti principu. Darbe analizuojami Jungtinės Karalystės, JAV, Prancūzijos pasisakymai Saugumo taryboje. Tyrime teigiama, kad šalys vykdydamos antskrydžius Sirijoje rėmėsi atsakomybės apsaugoti doktrina. Siekiant pagrįsti darbo tezę, analizuojami Jungtinės Karalystės, JAV, Prancūzijos išsakyti argumentai Saugumo taryboje, kurie leidžia išsiaiškinti, kokiais motyvais šalys rėmėsi vykdydamos antskrydžius Sirijoje. Atliekant analizę paaiškėjo, kad JAV, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė rėmėsi atsakomybės apsaugoti doktrinos vertybinėmis nuostatomis, tačiau tarptautinės bendruomenės lauke nesustiprino šios doktrinos.

Turinys

Išvadas.....	6
1. Literatūros apžvalga.....	9
2. Teorija.....	11
3. Metodologija.....	16
4. Analizė:.....	17
4.1. Jungtinės Karalystės pasisakymai Saugumo taryboje.....	17
4.2. Prancūzijos pasisakymai Saugumo taryboje.....	21
4.3. JAV pasisakymai Saugumo taryboje.....	25
4.4. Saugumo tarybos reakcija po JAV, Prancūzijos, JK vykdytų antskrydžių.....	28
Išvados.....	34
Literatūros sąrašas.....	37
Summary.....	40

Ivadas

Pirmą kartą chemini ginklas buvo panaudotas Pirmojo pasaulinio karo metu. Šios masinės naikinimo priemonės pasekmės buvo tokios baisios, kad tarptautinė bendruomenė nusprendė uždrausti jo naudojimą, panaikinti jo gamybą bei neleido kaupti atsargų. Cheminio ginklo panaudojimas Sirijos pilietiniame kare yra vienas svarbiausių pastarojo dešimtmečio žmogaus teisių pažeidimų. Žmogaus teisių tarnyba yra užfiksavusi 85 atvejus kuomet cheminio ginklo ataka buvo taikyta Sirijos pilietiniame kare.¹ Daugiau nei pusėje šių atakų nukentėjo nekalti Sirijos piliečiai. Po 2013 metais įvykdytos atakos Gutos regione tarptautinė bendruomenė bei Saugumo taryba paskatino Siriją prisijungti prie cheminių ginklų konvencijos, kas reiškė, kad šalis negali daugiau disponuoti šiais ginklais bei sutinka sunaikinti turimas atsargas.² Tarptautiniai bendruomenei buvo didelis šokas kuomet 2017 metais balandžio 4 dieną buvo įvykdyta ataka Chan Šeichune, kurios metu buvo panaudotas cheminis ginklas. Turimi duomenys įrodė, kad cheminio ginklo panaudojimas buvo inicijuotas Sirijos vyriausybės, o ne sukilėlių pajėgų ir tokie vieši pareiškimai privertė sudvejoti ar Sirija iš tiesų laikosi cheminio ginklo konvencijos. Sirijos vyriausybės Al-Assad režimas ne tik naudojo cheminius ginklus prieš nekaltus savo šalies piliečius, bet ir sukėlė grėsmę visam kolektyviniam saugumui. Pirmiausia jis pažeidė cheminių ginklų draudimo konvenciją. Antra konflikto metu buvo ne kartą buvo įvykdyti tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimai bei karo nusikaltimai prieš civilių. Sirijos vyriausybės veiksmai išprovokavo tarptautinės bendruomenės narių tiesioginį įsikišimą, į jau kurį laiką vykstantį konfliktą.³ JAV subombardavo Šairato oro pajėgų bazę, iš kurios galimai buvo įvykdyta ataka. Po šio įvykio Jungtinių tautų (JT) Saugumo taryboje, Rusija apkaltino JAV veiksmus, kaip neteisėtus ir įžvelgė galimą „agresijos aktą“. Deja jokie kardinalūs sprendimai Saugumo taryboje nebuvo priimti dėl Rusijos veto ir dėl šios priežasties tarptautinėje bendruomenėje negalėjo įsikišti.

Ilgą laiką Saugumo taryba negalėjo imtis jokių teisėtų veiksmų dėl vis pasikartojančių Rusijos veto, sprendimo priėmimo procese, todėl jokie tiesioginiai ir veiksmingi apribojimai nebuvo įgyvendinti. Sirijos pilietinis karas yra opi problema visai tarptautinei bendruomenei ne tik dėl nestabilumo rytų regione, bet ir galimos „islamo valstybės“ sustiprėjimo grėsmės, vis dar plūstančio pabėgėlių skaičiaus į Europos žemyną. Pastovus cheminio ginklo naudojimas prieš

¹ Nail McCarthy, „How Many Chemical attacks have been documented in Syria“, Forbes, 2018
< <https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2018/04/16/how-many-chemical-attacks-have-been-documented-in-syria-infographic/#30a0837d65a1> > [Žiūrėta 2019 03 28].

² United Nations, „3. Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stocpiling and Use of Chemical Weapons and their Destruction“ Geneva 1922.

³ Daryl Kimball, „Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity 2012-2018“ 2018
< <https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity> > [Žiūrėta 2019 03 28].

civilius yra ne tik pasikartojantis karo nusikaltimas, bet ir indikuoja, kad Saugumo Taryba ne tik nesugeba užtikrinti humanitarinės pagalbos, bet ir toleruoja pastovius tarptautinės teisės pažeidimus, kas yra tiesioginė grėsmė tarptautiniam saugumui. 2018 metais balandžio 8 dieną Sirijos armija dar kartą panaudojo cheminį ginklą prieš savo šalies gyventojus Doumos mieste.⁴ Balandžio 14 dieną JAV, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė įvykdė antskrydžius Sirijos vyriausybės kontroliuojamuose miestuose, taip parodydamos nepasitenkinimą valdžios vykdomais veiksmais prieš Sirijos piliečius.⁵ Pagal tarptautinėje teisėje galiojančias normas šalys negali tiesiogiai įsikišti jei tokių veiksmų neautorizuoja Saugumo taryba. Sirijos atveju šalys įsikišo be Saugumo tarybos leidimo remdamosis tarptautine teisės norma – atsakomybės apsaugoti principu. Šis principas jau buvo taikytas Kosovo, Ruandos bei Libijos šalių situacijose nors ir buvo vertintas, kaip kontraversiška priemonė. Sirijos atveju, tai buvo vienintelė priemonė padėti šios šalies gyventojams, kovoti su masinio naikinimo ginklais.

Apžvelgus didelį kiekį temą tyrinėjančios literatūros, bei medijose skelbiamą informaciją, pastebėta, kad yra įvairių tarptautinių santykių teorijų aiškinančių įvykius Sirijoje bei cheminio ginklo panaudojimą šiame kariniame konflikte. Manau, kad siekiant suprasti kitų šalių tiesioginį kišimąsi į šį konfliktą, bei kontro ataką, jį reiktų nagrinėti iš tarptautinės teisės normos – atsakomybės apsaugoti principo perspektyvos, didelį dėmesį skiriant istoriniams motyvams bei priežastiniams ryšiams. Iš to ir kyla **darbo problema** arba pagrindiniai klausimai: kokiais argumentais ir motyvais JAV, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė rėmėsi vykdydama antskrydžius Sirijoje? Ar šie šalių veiksmai sustiprino ar sumenkino atsakomybės apsaugoti doktrinos įsitvirtinimą tarptautinės teisės sistemoje? Kokia buvo tarptautinės bendruomenės reakcija po šių skrydžių įgyvendinimo? Iš darbo problemos gimęs **darbo tikslas** skamba taip: tarptautinių santykių perspektyvoje nustatyti ar JAV, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės įvykdyti antskrydžiai po 2018 metais panaudoto cheminio ginklo Doumos regione buvo paremti tarptautinės teisės norma – atsakomybės apsaugoti principu.

Darbo uždaviniai, kurie padės tikslingai išnagrinėti temos objektus bei atsakyti į iškeltus klausimus:

⁴ Anie Gearan „US and alliens warn Syria of more missile strikes if chemical attacks used again“, The Washington post, 2018 < https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-launches-missile-strikes-in-syria/2018/04/13/c68e89d0-3f4a-11e8-974f-aacd97698cef_story.html?noredirect=on&utm_term=.08aef186492 > [Žiūrėta 2019 03 28].

⁵ Anie Gearan „US and alliens warn Syria of more missile strikes if chemical attacks used again“, The Washington post, 2018 < https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-launches-missile-strikes-in-syria/2018/04/13/c68e89d0-3f4a-11e8-974f-aacd97698cef_story.html?noredirect=on&utm_term=.08aef186492 > [Žiūrėta 2019 03 28].

1. Išanalizuoti drastiškiausius cheminio ginklo panaudojimo atvejus prieš civilius remiantis JT bei Saugumo Tarybos ataskaitomis, išsiaiškinant kaip buvo reaguota ir kokių konkrečių priemonių buvo imtasi šių įvykių prevencijai.
2. Tarptautinės bendruomenės lauke užčiupti kokia buvo šalių reakcija po cheminio ginklo panaudojimo Sirijoje išsiaiškinant, kokiais argumentais buvo grindžiami JAV, JK ir Prancūzijos antskrydžiai ar jie susiję su atsakomybės apsaugoti doktrinos vertybėmis.
3. Išanalizuoti tarptautinės bendruomenės reakcija po šių antskrydžių vykdymo remiantis diskusijomis JT bei Saugumo taryboje.
4. Atrasti, ar šalių vykdomi veiksmai buvo grindžiami atsakomybės apginti principu, ar jie tiesiogiai galėjo prisidėti prie doktrinos vaidmens stiprinimo tarptautinėje bendruomenėje.

Kadangi darbe viena esminių vyraujančių **sąvokų** yra tarptautinės teisės norma įvardijamas atsakomybės apsaugoti principas, pravartu jį paaiškinti. Pirmiausiai reiktų paminėti, kad šis principas daugelyje šaltinių dar gali būti įvardintas dar kaip pareigos apsaugoti principas. Atsakomybės apsaugoti doktrina yra siejami su atodairišku, kitos valstybės įsikišimu į vykstantį konfliktą, tam kad apsaugotos nekaltos piliečių gyvybės. Darbe bus aptariama ar JAV, Jungtinė Karalystė bei Prancūzija įsikišo į Sirijoje vykstantį konfliktą pasiremdamos atsakomybės apsaugoti principo doktrina. **Temos aktualumas** gali būti grindžiamas eile skirtingų aspektų. Visų pirma, Sirijos pilietinis karas jau yra tapęs opia tarptautinės bendruomenės problema, kuri šiuo metu dėl dažno Rusijos veto Saugumo taryboje atrodo užkerta visas galimas saugumo priemones. Antra cheminio ginklo panaudojimas prieš civilius yra laikomas karo nusikaltimu, o būtent Sirijos pilietiniame kare jis buvo panaudotas ne kartą pačios Sirijos vyriausybės, ir tai tik kartą įrodo, kaip yra svarbu kalbėti apie žmogaus teises tarptautinėje erdvėje. Trečia JAV, Prancūzijos bei Jungtinės Karalystės veiksmai galėjo pagerinti atsakomybės apsaugoti doktrinos įsigalėjimą tarptautinės teisės sistemoje arba jam dar labiau pakenkti.

Šis darbas reikšmingas dėl keleto priežasčių: visų pirma, darbe bus išsamiai išnagrinėtas cheminio ginklo panaudojimo atvejis Sirijos kariniame konflikte, kuris leis susidaryti platesnį vaizdą apie Saugumo tarybos veiksmus bei argumentus šiuo klausimu. Atvejo analizės metu bus analizuojama ar šalys kišosi į Sirijoje vykstantį konfliktą, ar remiasi tarptautinės teisės normos atsakomybės apsaugoti principo doktrina. Šis darbas prisidės prie akademinių tyrimų nagrinėjančių tarptautinės teisės normos atsakomybės apsaugoti doktrinos įsigalėjimą tarptautinėje teisėje bei atvers nišą naujiems tyrimams. Antra tyrimas padės nustatyti, kokia yra atsakomybės apsaugoti doktrinos stadija. Ar ši vis dar yra besiformuojanti Saugumo taryboje, ar yra vertinama kontraversiškai.

1. Literatūros apžvalga

Sirijos pilietinis karas tarp vyriausybės ir oponuojančių pajėgų tampa vis opesne problema tarptautinėje bendruomenėje. 2011 metais Sirijoje prasidėję nekalti protestai, paveikti Arabų pavasario idėjos šiuo metu yra peraugę į pilietinį karą, kurio pagrindinis tikslas ne demokratijos siekis šalyje, bet noras išsiaiškinti etnines bei religines problemas. Šio konflikto pasekmės milžiniškos apie 560 tūkstančiai Sirijos piliečių mirė šio konflikto metu⁶, virš 7 milijonų apleido savo namus ir pasitraukė vedami karo, daugiau nei 5 milijonai tapo pabėgėliais.⁷ Konflikto metu ne kartą buvo stipriai pažeistos žmogaus teisės⁸, didelė dalis pažeidimų buvo atlikti Sirijos vyriausybės arba jos sąjungininkų, kaip atakos tankiai apgyvendintose vietovėse, išpuoliai prieš medicinos personalą, seksualinė prievarta. Jungtinių tautų (JT) narėms bei Saugumo Tarybai nepavyko efektyviai sutarti ir pasiekti bendrų sprendimų, kokių konkrečių veiksmų reiktų imtis siekiant apsaugoti Sirijos civilius šio konflikto metu, kokių sankcijų reiktų norint apriboti Sirijos valdžios resursus, siekiant užtikrinti piliečių saugumą. Nors vėliau ir buvo imtasi veiksmų, kaip JAV, EU bei Arabų lygos uždėti apribojimai kelionėms į Siriją, sąskaitų užšaldymas, naftos įsigijimo bei prabangos prekių blokada, nebuvo pasiektas kardinalus pokytis, siekiant pagerinti civilių apsaugą. Konflikto metu šalies gyventojai tiesiogiai nukentėjo nuo balistinių ir anti- tankinių bei kasetinių raketų ir cheminio ginklo.⁹ Iki šiol nėra žinoma kiek nekaltų civilių gyvybių nusinešė šis pilietinis karas, bet jo metu buvo naudojamos drastiškiausios naikinimo priemonės.

Cheminis ginklas yra priskiriamas prie masinio naikinimo priemonių kaip ir radioaktyvūs, branduoliniai bei biologiniai ginklai. Jų naudojimas kariniuose konfliktuose yra ne tik masinis naikinimo būdas, bet tuo pačiu jis ir sukelia ilgalaikių pasekmių žmogaus organizmui. Pasitelkiant šiuos ginklus galimas greitas urbanistinių vietovių, gamtos struktūrų (kalnų) naikinimas ar biosferos žala. Siekiant apriboti šių ginklų panaudojimą kariniuose konfliktuose buvo priimta ne viena tarptautinė sutartis ir įsipareigojimas. Cheminio ginklo panaudojimas kariniuose konfliktuose prieš civilius laikomas karo nusikaltimu.¹⁰ Siekiant apsaugoti kariniuose konfliktuose dalyvaujančius karius bei civilius 1997 metais įsigaliojo cheminių ginklų konvencija, kurioje nurodyta, kad yra

⁶ „In about 93 months... about 560 thousand were killed in Syria since the day of claiming rights to the international human rights day” 2018 < <http://www.syriahr.com/en/?p=108723> > [Žiūrėta 2018 11 20].

⁷ „Operational portal refugee stations“ 2018 < <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> > [Žiūrėta 2018 11 25].

⁸ United Nations „Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic” 2015 < https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A.HRC_.28.69_E.pdf > [Žiūrėta 2018 11 28].

⁹ Daryl Kimball, „Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity 2012-2018” 2018 < <https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity> > [Žiūrėta 2018 10 15].

¹⁰ „1949 m. Rugpjūčio 12d. Ženevos Konvencija dėl civilių apsaugos karo metu“ < <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.BA830FD09A9A> > Vilnius [Žiūrėta 2018 10 15].

draudžiama cheminių ginklų ar jų pirmtakų gamyba bei naudojimas, o turimas kiekis privalo būti sunaikintas.¹¹ Sirijos atveju cheminis ginklas buvo panaudotas ne kartą pačios Sirijos vyriausybės ar jos sąjungininkų kovoje su sukilėliais. Nuo 2012 metų buvo užfiksuota 80 skirtingų atvejų, kuomet konflikto metu buvo panaudotas cheminis ginklas.¹² Daugiau nei 45-uose išpuoliuose civiliai nukentėjo nuo cheminio ginklo iš kurių 22-uose buvo žuvusių.¹³ Daugiausiai gyvybių nusinešę bei kraupiausi išpuoliai įvyko Gutoje ir Chan Šainchūne. 2013 metais įvykusioje atakoje Gutoje prieš civilius buvo pasinaudota zarino dujomis.¹⁴ Šis išpuolis laikomas didžiausia chemine ataka prieš civilius istorijoje. JT- oms atlikus Gutos regione įvykusios atakos tyrimą buvo nuspręsta, jog Sirija privalo prisijungti prie cheminių ginklų konvencijos, taip siekiant sustabdyti cheminių ginklų gamybą, bei leisti JT juos surinkti.¹⁵ Pasirašiusi šį dokumentą Sirija įsipareigojo iki 2014 metų vidurio sunaikinti visą cheminių ginklų arsenalą.¹⁶ Nors Sirijos vyriausybė ir teigia, kad cheminių ginklų atsargos buvo sunaikintos 2017 metais Chan Šaichūno mieste prieš civilius buvo paleistos toksinės dujos ir JAV bei Prancūzijos žvalgybos duomenimis už išpuolį atsakinga Sirijos vyriausybė.¹⁷ Atakos buvo vykdomos Sirijos vyriausybės nesilaikant tarptautinių įsipareigojimų bei sutarčių, tiesiogiai kenkiant savo valstybės piliečiams.

Pasak JT Žmogaus teisių komisijos Sirijos vyriausybė šio karo metu įvykdė stiprius pažeidimus prieš žmogaus teises.¹⁸ Kiekvienos valstybės pareiga yra apsaugoti savo šalies gyventojus nuo masinio naikinimo ginklų, deja Sirijos atveju tokios apsaugos nebuvo. Taikytos priemonės apsaugoti civilius nepasiekė konkrečių rezultatų, o Saugumo taryboje trapus Kinijos ir Rusijos pasitikėjimas NATO veiksmais sudarė sąlygas blokuoti, bet kokius tiesioginius veiksmus Sirijoje.¹⁹ Griežta Rusijos bei Kinijos poziciją Saugumo taryboje užkirto JT imtis efektyvių priemonių

¹¹ United Nations „3. Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction” Geneva 1992
<https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVI-3&chapter=26&lang=en> [Žiūrėta 2018 12 03].

¹² Daryl Kimball „Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity, 2012-2018” 2012.

<<https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity>> [Žiūrėta 2018 12 03].

¹³ Daryl Kimball „Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity, 2012-2018” 2012.

<<https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity>> [Žiūrėta 2018 12 03].

¹⁴ Human rights watch „Attacks on Ghouta: Analysis of alleged use of chemical weapons in Syria“ (ISBN: 978-1-6231-30534) United states, 2013.

¹⁵ Michael R. Gordon, „U.S and Russia Reach Deal to Destroy Syria's Chemical Arms“ 2013

< <https://www.nytimes.com/2013/09/15/world/middleeast/syria-talks.html?pagewanted=all&r=0>> [Žiūrėta 2018 12 15].

¹⁶ United Nations, „3. Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and their Destruction“ Geneva 1922.

¹⁷ BBC, „Syria Conflict: Chemical attack in Idlib Kills 58“ < <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39488539>> [Žiūrėta 2018 12 15].

¹⁸ Human Rights Council, The Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 16 August 2012.

¹⁹ Carlo Focarelli, „The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine” *Journal of Conflict & Security Law*, 2008, 17-20.

siekiant apsaugoti Sirijos piliečius. Pasak JT ataskaitų Sirijos karinės pajėgos tyčia šaudė į civilius, humanitarinę pagalbą teikiančias vietas, ligoninėse kankino protestuotojus.²⁰ Toki šalies veiksmai dar kartą įrodo, kad ji nesugeba apsaugoti savo piliečių ir jiems kelia grėsmę. Sirijos vyriausybė tarptautinėje erdvėje gynėsi, kad pagrindiniai taikiniai buvo teroristai, kurie dengėsi esantys Sirijos piliečiais.²¹ Gabriele Lombardo teigia, kad JT bei Saugumo tarybos nesikišimas į Sirijoje vykstantį konfliktą parodo JT sistemos neveiknumą, siekiant užtikrinti žmogaus teises. Masiški žmogaus teisių pažeidimai Sirijos pilietiniame kare, dar kartą įrodo vyraujančias sprendimų priėmimo problemas saugumo taryboje.²² Pasak Gabriele Lombardo žinant, kodėl susiformavo Sirijos pilietinis karas, kokį konkretų vaidmenį jame atlieka sukilėliai tarptautinė bendruomenė nepritaikė pareigos apginti principo, nors Saugumo taryba ir pasirašė rezoliuciją.²³ Efektyvus atsakomybės apsaugoti principo panaudojimas Sirijos pilietiniame kare galėjo padėti užkirsti kelią nekaltų piliečių mirtims ir galbūt būtų tiesiogiai padėjęs tašką kare.

2. Teorija

Dažnu atveju bandydami suvokti įtampą ar įvykius atsiradusius tarp įvairių valstybių ar nepriklausomų veikėjų viską bandoma aiškinti remiantis tarptautinių santykių teorija, bet susidariusią situacijoje Sirijoje reiktų nagrinėti iš tarptautinės teisės perspektyvos. Ji gali padėti suprasti vienokius ar kitokius šalių veiksmus ir padėtų nustatyti ar buvo galimas kitas scenarijus. Siekiant labiau suprasti požiūrį į susidariusią situaciją ją reiktų aiškinti remiantis atsakomybės apsaugoti principu.

2005 metais Jungtinės tautų narės pasiekė susitarimą, kad tarptautinėje teisėje atsiranda nauja nuostata – pareigos apsaugoti principas (*angl. Responsibility to Protect - R2P*).²⁴ Pirmą kartą ši doktrina buvo pristatyta 2001 metais ir tarptautiniu mastu ir jau, kuris laikas yra pripažįstama, kaip teisės norma.²⁵ Ši nuostata tarptautinėje bendruomenėje suvokiama trimis aspektais. Pirmiausiai kiekvienos valstybės teisė ir pareiga apsaugoti savo gyventojus nuo genocido, karo ar nusikaltimų prieš žmogiškumą bei etninio valymo. Atsakomybės apginti principas, buvo įsteigtas ne tik apsaugoti tautas nuo genocido, bet gali būti naudojamas, kaip efektyvi priemonė, siekiant mažinti

²⁰ Paul R. Williams, J. Trevor Ulbrick, & Jonathan Worboyst „Preventing Mass Atrocity Crimes: The Responsibility To Protect and The Syria Crisis“ *Case Western reserve journal of international law*, (45), 2012, 493.

²¹ Ten pat, 494.

²² Gabriele Lombardo „The responsibility to protect and the lack of intervention in Syria between the protection of human rights and geopolitical strategies“ *International Journal of Human Rights*, 19(8), 2015, 191- 194.

²³ Ten pat, 191- 194.

²⁴ United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to protect, „Responsibility to protect“ < <http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html> > [Žiūrėta 2018 10 15].

²⁵ Puppato Camila, „The Responsibility to Protect: Emerging Norm or Failed Doctrine?“ *Global trades* 9, 2015, 2.

pažeidimus prieš žmogaus teises, kuomet pati šalis radikaliomis priemonėmis mažina tautos populiaciją.²⁶ Tarptautinė bendruomenė įsipareigoja padėti valstybėms įsisavinti šį principą bei tiesiogiai užtikrinti, kad esant poreikiui ši nuostata būtų panaudota greitai ir efektyviai informuojant JT. Atsakomybės apsaugoti principas galioja ne tik valstybėms, bet ir nevalstybiniais veikėjams.²⁷ Jei valstybė negali įgyvendinti tokios pareigos tarptautinė bendruomenė turi teisę padėti tos šalies gyventojams. Atsakomybės apsaugoti principo panaudojimas kritinėse situacijose, kitų valstybių iniciatyva gali padėti išgelbėti daug nekaltų gyvybių, kurios dažnu atveju yra įtraukiamos į tiesioginę ugnį ne savo noru. Pareigos apsaugoti principas remiasi į tris pagrindines atsakomybes: užkirsti kelią, reaguoti ir atkurti.²⁸

Atsakomybės apginti principo idėja atsirado JT Generalinio sekretoriaus Kofi Annan iniciatyva. Šis principas turi stiprų potencialą tapti neginčijama teisės norma ateityje. Siekiant, kad bet kokia nauja norma, ypač kaip ši susiformuotų tarptautinės teisės sistemoje yra labai svarbu apsibrėžti kas yra norma ir suprasti iš kur ir kaip ji atsirado. Normų difuzija gali vykti dviem formomis: nuo apačios į viršų arba nuo viršaus į apačią.²⁹ Nuo apačios į viršų vertikali difuzija atsiranda kai idėja kyla iš specifinės šalies ir yra siūloma tarptautinei bendruomenei.³⁰ Pavyzdžiui Lietuva, iškelia siūlymą, kad tarptautiniu mastu ištrėmimas į darbo stovyklas Sibire būtų prilyginimas alternatyviai genocido formai. Jei tarptautinė bendruomenė pritartų būtų galima teigti, kad įvyko normų difuzija nuo apačios į viršų. Atsakomybės apginti atveju vertikali difuzija vyko nuo viršaus į apačią, kitaip tariant per praktiką, kurią įtakoja tarptautiniai ir nacionaliniai veikėjai, kaip tribunolų skatinimas šalims pripažinti šią doktriną.³¹ Siekiant suprasti kiek šiai dienai yra išsivysčiusi ir stipri atsakomybės apsaugoti doktrina reiktų atkreipti dėmesį į jos normų ciklą, kurį Puppato skirsto į tris ciklo stadijas: *normos atsiradimas*, *normos kaskada* ir *normos internalizavimas*.³² Pirma stadija įtraukia normos antreprenerį, kuris stengiasi įvesti ir plėtoti naują normą ir bando įtikinti kitas šalis ją patvirtinti ar jai pritarti.³³ Antra stadija įvyksta kai kelios valstybės perima šią normą ir pradeda jos laikytis bei taikyti ją savo teisinėje sistemoje.³⁴ *Normos kaskada* yra kartinė ciklo dalis, nes jos pagalba norma pradeda greičiau plisti į kitas šalis. Pasak

²⁶ Gabriele Lombardo „The responsibility to protect and the lack of intervention in Syria between the protection of human rights and geopolitical strategies“ *International Journal of Human Rights*, 19(8), 2015, 1191- 194.

²⁷ Carlo Focarelli, „The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine“, *JCSL* 13 (2008) 208.

²⁸ G. Evans, ‘The Responsibility to Protect: Humanitarian Intervention in the 21st Century’ 2002, 708.

²⁹ Camila Puppato, „The Responsibility to Protect: Emerging Norm or Failed Doctrine?“ *Global trades* 9, 2015, 5.

³⁰ Ten pat, 5.

³¹ Ten pat, 5.

³² Ten pat, 5.

³³ Ten pat, 5.

³⁴ Ten pat, 5.

Pupparo Sirijos atveju atsakomybės apginti principas dar nepasiekė *normų kaskados* lygio.³⁵ Trečia stadija yra paskutinė ji ir užbaigia visą ciklą, nes jos metu norma tampa tarptautine, o tai reiškia, kad ji nebegali būti lengvai užginčijama ir jos privalu taikyti.³⁶ Pasak Pupparo ne visos normos sugeba pereiti visus ciklo etapus, atsakomybės apginti atveju norma vis dar besivysto, todėl jos ciklas dar nepasiekė galutinio rezultato.³⁷ Atsakomybės apsaugoti atveju ciklas ilgą laiką buvo neparkopęs *normų kaskados*, bet galbūt po antskrydžių Sirijoje šis principas perkopė į kitą stadiją ir stabiliai įsitvirtino tarptautinėje teisės sistemoje, kaip neginčijama norma.

Šiai dienai yra labai daug kertinių priežasčių kodėl atsakomybės apginti principas vis dar nesugeba tapti neginčijama teisės norma. Vienas iš jų yra aiškumo trūkumas pačioje doktrinoje, nes yra palikta tarpė jautrumui bei manipuliacijai pasak Pupparo. Silpnosios valstybės bijo, kad stipriosios valstybės gali pradėti juo manipuliuoti ir jį naudoti siekiant asmeninių tikslų. Kita kertinė problema atsiranda ir kyla iš to, kad pati norma nesugeba aiškiai apibrėžti kertinių taikymo aspektų ir palieka labai daug vietos interpretacijai, suvokiant ir tai kad kiekviena humanitarinė krizė turi skirtingas priežastis, kurias reikia analizuoti atvejais iš atvejo.³⁸ Trečias aspektas skirtingas šalių požiūris žmogaus teisių bei humanitarinės pagalbos atžvilgiu, kuomet pamatiniai įsitikinimai valstybėms neleidžia susidaryti platesnio vaizdo.³⁹ Šis punktas yra labiau aktualus valstybėms, kuriose žmogaus teisių įstatymai vis dar nėra neginčijamai pripažinti. Ketvirta atsakomybės apsaugoti principas svyruoja tarp galios ir pareigos apsaugoti.⁴⁰ Tik stipriausios pasaulio valstybės turi resursus tiesiogiai įsikišti, bet jų veiksmai yra tiesiogiai įtakojami pačios interesų bei vertybių.

Atsakomybės apsaugoti principas tarptautinėje bendruomenėje vis dar yra vertinamas įvairiapusiai. Tam tiesioginės įtakos turi ne tik dabartinė valstybių situacija, bet ir jų istorija bei geopolitinė padėtis. Dalis šalių pasisako už šio principo įgyvendinimą, kaip tarptautinę normą, kiti jai nepritaria. Focarelli atsakomybės apginti principą bei šalių pozicijas bando aiškinti iš skirtingų regionų perspektyvų. Vakarų valstybės siekia atsakomybės apginti principą padaryti privalomąja taisykle, o tai reiškia, kad jos nori, kad šis principas taptų neginčijama norma ir būtų taikomas, kai numatomas akivaizdus laimėjimas.⁴¹ Ne vakarų valstybės atsakomybės apginti principą vertina kaip grėsmę ir legalią priežastį įsikišti į kitos valstybės teritoriją. Šios valstybės bijo, kad šis principas

³⁵ Ten pat, 5.

³⁶ Ten pat, 5.

³⁷ Ten pat, 6.

³⁸ Ten pat, 6.

³⁹ Carlo Focarelli, "The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine", JCSL 13 (2008) 210.

⁴⁰ Ten pat, 211.

⁴¹ Carlo Focarelli, „Ahead to the Past? Responsibility to Protect and the Global System“ *Groningen Journal of International Law* 2012, 1-10.

gali virsti neokolonistiniu prietaisu, mažiau kuo besiskiriančiu prieš naudotus praeityje.⁴² Reiktų nepamiršti, kad besivystančios šalys labiau pasisako prieš atsakomybės apginti principą, dėl savo padėties po dekolonizacijos periodo, taip sumažindamos grėsmę pasikartojančiam įsikišimui.⁴³ Ne vakarų valstybės pasak Focarello bijo, kad vakarų valstybėms atsirastų teisinės priemonės kištis į kitų valstybių vidų ir tai traktuojant kaip pagalbos šauksmą jį vertinant subjektyviai. Ne Vakarų valstybės sutiktų tik tuo atveju, jei būtų įvestas selektyvinis draudimas, kuris tikriausiai nebūtų priimtas Vakarų valstybėms.⁴⁴ Pasak Carlo Focarello valstybėms atsakomybės apginti principas asocijuojasi su humanitarine intervencija, bet šis yra labiau nekontroliuojamas ir tarsi suteikia visoms šalims teisę kištis tam net negavus pritarimo, kas dar labiau skatina politinę įtampą tarptautinėje bendruomenėje.⁴⁵

Labiausiai šiam principui tarptautinėje bendruomenėje nepritaria Rusija bei Kinija. Rusijos pagrindiniai argumentai prieš šios normos tikrumą yra grindžiami, kad jos taikymas įneša nestabilumo į visą JT struktūrą.⁴⁶ Kinijos valdžios atstovai viešai išreiškia, kad žmogaus teisės yra mažiau svarbios nei suverenumas ir viešai teigia, kad išorės kišimasis silpnina nepriklausomą suverenitetą.⁴⁷ Rusija ir Kinija po įvykių Libijoje sudarė netiesioginę blokadą, kad šis principas negalėtų būti pritaikomas Sirijos atveju.⁴⁸ Nors Rusijos pagrindiniai argumentai susiję su galios panaudojimo prieš silpnas šalis Sirijos atveju Rusija turi tiesioginių interesų šalyje kaip karinio laivyno bazė Tartu.⁴⁹ Dėl susiklosčiusios situacijos Rusija visais įmanomais būdais stengiasi užkirsti kelią atsakomybės apsaugoti principui įvairiomis priemonėmis jį vetuojant Saugumo taryboje. Rusijos bei Kinijos negatyvus nusiteikimas prieš atsakomybės apsaugoti principą apsunkina jo įsitvirtinimą tarptautinėje teisės sistemoje. Tarptautinės bendruomenės narės šiuo klausimu pasiskirsto į tris skirtingas stovyklas: griežtai pasisakančios prieš, pritarančios tik jei principo panaudojimas tiesiogiai bus atskaitingas Saugumo tarybai bei pasisakančios už tokios normos įsitvirtinimą tarptautinėje bendruomenėje. Prieš šio principo įsigaliojimą pasisako ir tokios valstybės kaip Iranas⁵⁰, Sirija⁵¹, Venesuela⁵² argumentuodamos, kad pati doktrina yra tikslinga tik

⁴² Ten pat, 1-10.

⁴³ Camila Puppato, „The Responsibility to Protect: Emerging Norm or Failed Doctrine?“ *Global trades* 9, 2015, 4.

⁴⁴ Carlo Focarelli, „The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine“, *JCSL* 13 (2008) 191–213.

⁴⁵ Ten pat, 192.

⁴⁶ Camila Puppato, „The Responsibility to Protect: Emerging Norm or Failed Doctrine?“ *Global trades* 9, 2015, 15.

⁴⁷ Ten pat, 15.

⁴⁸ Ten pat, 14.

⁴⁹ Paul R. Williams, J. Trevor Ulbrick, & Jonathan Worboyst „Preventing Mass Atrocity Crimes: The Responsibility To Protect and The Syria Crisis“ *Case Western reserve journal of international law*, (45), 2012, 489.

⁵⁰ Carlo Focarelli, „The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine“, *JCSL* 13 (2008) 203.

⁵¹ Ten pat, 203.

stipriausioms valstybėms, kurios vėliau galėtų savo galią pozicionuoti prieš silpnesnes valstybes. Venesuela tai pat išreiškė, kad principo įsigaliojimas pažeidžia gyventojų apsisprendimo principą.⁵³ Prancūzija⁵⁴, Japonija⁵⁵ bei Kanada⁵⁶ pasisako, kad atsakomybės apsaugoti principo įsigalėjimas būtų taikomas tik tuo atveju jei tai būtų paskutinė kardomoji priemonė, bet jis privalo būti kontroliuojamas saugumo tarybos. Jungtinė Karalystė⁵⁷, Vokietija⁵⁸ išreiškė palaikymą tokios normos įsitvirtinimui tarptautinėje erdvėje ir pabrėžia, kad efektyvus jos naudojimas gali padėti apsaugoti valstybių piliečiui nuo atodairiško smurto protrūkių. JAV nuomonė išsiskyrė, nes ji teigė, kad svarbu ne ištobulinti pačias normos interpretacijas, bet jos įsitvirtinimas priklauso nuo to, kaip pačios valstybės apsaugo savo piliečius ir kaip leidžia kitoms valstybėms kištis.⁵⁹

Libijos situacija tarptautinėje bendruomenėje atsakomybės apginti principo atžvilgiu paliko „juodą dėmę“. Tuo metu, kai buvo taikoma ši norma išlindo pirmieji jos trūkumai, kaip vienas iš jų, kad ji buvo taikyta dar labai ankstyvoje stadijoje.⁶⁰ Daugelis oponuojančių valstybių bijo, kad Libijos pavyzdys gali tapti nauja norma taikant atsakomybės apsaugoti principo panaudojimą, kaip pasiteisinimą neteisėtiems veiksams vykdyti dėl valstybių vidinių interesų.⁶¹ Po principo panaudojimo Libijos atveju jis prarado savo sunkiai įgauta persvarą iš tarptautinės bendruomenės ir jos palaikymą bei nukentėjo dėl neteisingai panaudotų NATO veiksmų, remiantis šia doktrina.⁶² Libijos atveju panaudotas atsakomybės apsaugoti principas sukėlė didelę besivystančių bei ekonomiškai silpnų šalių baimę dėl atsiradusios galimybės įsikišti ir skirtingo šalių subjektyvaus vertinimo. Vienas iš tokių pavydžių gali būti Rusijos 2008 metais įvykdyta invazija į Gruziją, kurią jie tarptautiniu mastu bando iškomunikuoti kaip atsakomybės apsaugoti principo panaudojimą.⁶³ Galime pastebėti, kad šio principo panaudojimas svyruoja tarp labai plonos subjektyvumo ribos ir valstybių pakantumo bei tolerancijos.

Nors Saugumo Taryba ir yra patvirtinusi atsakomybės apsaugoti doktriną, tai nereiškia, kad ją įgyvendinti tam tikru atveju bus lengva, nes viskas priklausys nuo balsų daugumos.⁶⁴ Sirijos

⁵² Ten pat, 203.

⁵³ Ten pat, 203.

⁵⁴ Ten pat, 204.

⁵⁵ Ten pat, 204.

⁵⁶ Ten pat, 204.

⁵⁷ Ten pat, 204.

⁵⁸ Ten pat, 204.

⁵⁹ Ten pat, 204.

⁶⁰ Camila Puppato, „The Responsibility to Protect: Emerging Norm or Failed Doctrine?“ *Global trades* 9, 2015, 13.

⁶¹ Ten pat, 14.

⁶² Ten pat, 13.

⁶³ Ten pat, 15.

⁶⁴ Carlo Focarelli, „Ahead to the Past? Responsibility to Protect and the Global System“ *Groningen Journal of International Law* 2012, 1-10.

atvejais gali būti geras pavyzdys, kaip Saugumo tarybos veto sistema toleruoja masinę valstybės žiaurumą prieš savo pačios tautą. Pareigos apginti principas yra svarbus ir kertinis aspektas siekiant įgyvendinti humanitarinę intervenciją, bet dėl egzistuojančios JT bei Saugumo tarybos struktūros tai tampa vis sunkiau įmanoma. Facarelis teigia, kad norint pagerinti žmogaus teisę ir su tuo susijusias teises reiktų kreipti didelį dėmesį į JT bei Saugumo tarybos struktūrą. Jis mano, kad norint pagerinti egzistuojančią tvarką reikia ne siekti pagerinti neveiksmingus procesus, o formuoti patį supratimą, kad kiekviena valstybė yra atsakinga užtikrinti kitų valstybių piliečių teises vykstant pilietiniams karams, kuomet valstybės vykdomieji organai negali to padaryti patys. Pasak Facarelis norint tai pasiekti reikia, kad šalių gyventojai pradėtų tikėti valstybe ir ji pirmiausiai prisiimtų atsakomybę padėti tiems, kuriems iš tiesų to labiausiai reikia. Autoriaus teigimu geresnės valstybės padės sukurti geresnes tarptautinės teisės normas, o jos privers individualias valstybes pagerinti savo elgesį.⁶⁵

3. Metodologija

Siekiant atsakyti į tyrimo klausimą bei išsikeltą problemą bus pasitelkiamas atvejo studijos metodas. Pasak dalies atvejo studijos metodo teoretikų, šis metodas atsirado iš istorinio metodo ir jam nėra būdingi kai kurie socialiniai aspektai.⁶⁶ Remiantis šiuo metodu tyrėjas gali ištirti vieną nedidelį atvejų skaičių ir jį detalai išanalizuoti, todėl šis metodas yra palankiausias rašant tokio pobūdžio darbą. Sirijos pilietinis karas ir tarptautinės bendruomenės reakcija yra išskirtinis atvejis, kuris gali būti analizuojamas tik įtraukus istorinį kontekstą.

Atvejo studijos metodas yra labiausiai tinkamas paaiškinti tam tikro fenomeno atsiradimo priežastis, kuris reikalauja plataus ir išmanaus aprašymo.⁶⁷ Jis suteikia tyrėjui palankias sąlygas įsigilinti į tam tikro atvejo priežastinius ryšius, labiau remiantis socialiniais aspektais nei egzistuojančiomis teorijomis. Pagrindinė atvejo studijos esmė – ištirti priimtą sprendimą ar sprendimus, išsiaiškinti kodėl tokie sprendimai buvo priimti ir koks buvo galutinis rezultatas. Atvejo studijos metu tyrimo problemos analizuojamos remiantis kuo daugiau socialinės informacijos šaltinių jiems pritaikant kuo įvairesnius socialinių tyrimų metodus.⁶⁸ Todėl yra labai svarbu identifikuoti atvejį ar atvejus, kurie darbe bus nagrinėjami siekiant išlaikyti atvejo studijos

⁶⁵ Ten pat, 1-10.

⁶⁶ George, L. Alexander, Bennet, Andrew, *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*, Cambridge: MIT Press, 2004, 93.

⁶⁷ Robert K. Yin „Case Study Research – Design and Methods“. 3rd edition, SAGE publications, 2003, p. 13

⁶⁸ Robert E. Stake, *Multiple case study analysis*, Boston: Guilford Publications, 2005, 443.

seka.⁶⁹ Šiame darbe bus nagrinėjamas vienas atvejis – Cheminio ginklo panaudojimas Sirijos kariniame konflikte. Tyrimo ribas galima apsibrėžti keliais pjūviais: pagrindinis dėmesys bus skiriamas JAV, JK bei Prancūzijos veiksams po Sirijoje panaudoto cheminio ginklo; tai pat didelis dėmesys bus skiriamas atsakomybės apsaugoti doktrinai, koks buvo nagrinėjamų valstybių požiūris į šią tarptautinės teisės doktriną po jos atsiradimo.

Atvejo studijos metodo esmė ištirti esamą situaciją, o šio tyrimo atveju konkrečius veiksmus bei sprendimus – kuo remiantis tokie sprendimai buvo priimti, kokia buvo reakcija šalyje, bei kokia pridėtinė vertė buvo sukurta. Atvejo studijoje tai pat labai svarbu suformuluotas darbo tikslas, nes jis gali padėti nustatyti ar reiks kvestionuoti paprastai naudojamas teorines prieigas⁷⁰ Pagrindinis šio tyrimo tikslas išsiaiškinti ar šalys: JAV, JK bei Prancūzija rėmėsi atsakomybės apginti principu inicijuodamas atsakomuosius veiksmus Sirijoje po cheminio ginklo panaudojimo. Norint atsakyti į klausimą bus pasitelkiama vidinė atvejo studija, nes norima suvokti išskirtinį atvejį.⁷¹

Atvejo studijos metodas leidžia racionaliai įvertinti tam tikrus įvykius. Visų pirma, nes yra siekiama apibūdinti tiriamą įvykį ir realų gyvenimą, kuriame jis atsirado. Antra, taikant šį metodą galima paaiškinti priežastinius ryšius, kurių neįmanoma paaiškinti eksperimentais, teorijomis ar apklausomis. Tai pat aprašomuoju būdu yra suteikiama galimybė įvertinti arba ištirti tam tikras situacijas, kai prieš tai tirtas įvykis nepateikė jokių aiškių rezultatų.⁷²

Pasak didelės dalies studijos teoretikų, moksliniame tyrime norint išsiaiškinti, kodėl ir kaip individai ar valstybės priėmė vienokius ar kitokius politinius sprendimus, tyrėjai yra linkę perdėtai racionalizuoti šiuos sprendimus.⁷³ Visuomet reikia atsižvelgti į tai, kad sprendimai niekuomet nebūna priimami vieno partikuliaraus kintamojo, o eile skirtingų kintamųjų. Suvokiant ir tai kad atvejo studijoje reikia išsiaiškinti kertines valstybių vertybes, siekiant suprasti jų konkrečius veiksmus. Taigi norint suprasti, kodėl tarptautinės bendruomenės narės įsikišo į Sirijoje vykstantį pilietinį karą reikės išnagrinėti ne tik jų veiksmus, bet ir pačias nuotaikas valstybėje cheminio ginklo panaudojimo prieš civilius atveju.

⁶⁹ George, L. Alexander, Bennet, Andrew, *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*, Cambridge: MIT Press, 2004, 74.

⁷⁰ Ten pat, 74.

⁷¹ Robert E. Stake, Case studies, in Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln (eds), *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: Sage. p. 47-55

⁷² Irena Luobikienė „Socialinių tyrimų metodika“, Technologija: Kaunas, 2005, 15.

⁷³ George, L. Alexander, Bennet, Andrew, *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*, Cambridge: MIT Press, 2004, 98.

4. Analizė

4.1. Jungtinės Karalystės pasisakymai Saugumo taryboje

Norint suprasti, kodėl Jungtinė Karalystė kartu su Prancūzija bei JAV ėmėsi veiksmų prieš cheminio ginklo naudojimą Sirijoje reikia išanalizuoti, kokia buvo šalies pozicija Saugumo taryboje šiuo klausimu. Reikia detaliau išsiaiškinti, kokius argumentus išsakė Jungtinė Karalystė ar jie apeliavo į šalies moralines vertybes ar labiau buvo nukreipti saugumo klausimu.

Jungtinė Karalystė ne vieną kartą viešai išreiškė pasipiktinimą Saugumo taryboje dėl jos neveiksmo. Ypač daug kritikos išsakė Rusijai dėl pasikartojančių veto prieš, bet kokius veiksmus ar rezoliucijas, kurie turėjo padėti stabilizuoti situaciją Sirijoje bei galutinai užkirsti kelią cheminio ginklo panaudojimui prieš civilius. Jungtinė Karalystė išsakė kritiką Saugumo taryboje Kinijai bei Rusijai, nes jos yra pastovios Saugumo Tarybos narės ir jų atsakomybė yra imtis veiksmų prieš cheminio ginklo platinimą.⁷⁴ Jungtinė Karalystė ne kartą Saugumo taryboje kėlė retoriškus bei kontraversiškus klausimus tikėdamasi gauti atsakymus, kodėl nėra stabdomas cheminio ginklo naudojimas, bei kodėl yra dedamos visos Rusijos pastangos užkirsti tam kelią. „Ką gavo Rusija septynis kartus vetuodama per šešis metus?“⁷⁵ „Mes visi matome, kad atakų metu nukentėjo daugiau nei 100 žmonių ir dar šimtai buvo sužeisti. Jei to nepakanka reikalauti veiksmų, ko dar reikia?“⁷⁶ „Kiek laiko mes vis dar sėdėsime čia ir vaidinsime, kad mūsų veiksmai šiame kambaryje neturi jokių pasekmių, kad veto neturi jokio ryšio su nekaltų moterų, vyrų bei vaikų gyvybėmis?“ teigė Jungtinės Karalystės atstovas Rycroft viename iš Saugumo tarybos susitikimų.⁷⁷ Saugumo Taryboje Jungtinė Karalystė ne kartą skatino valstybes imtis veiksmų bei užkirsti cheminio ginklo naudojimą. Retoriškai klausdama Saugumo Tarybos narių, Jungtinė Karalystė tikėjosi, kad bus išgirsta ir narės sugebės priimti sprendimą. Saugumo Tarybos neveiksmas buvo viena iš priežasčių, kodėl Jungtinė Karalystė vykdė kontro atakas Sirijoje.

Rusijos santykiai bei partnerystė su Sirijos vyriausybe Jungtinei Karalystei tapo nebepriimtini, po to kai šioji visomis įmanomomis priemonėmis gynė bei teisino Sirijos veiksmus, nors turimi faktai parodė, kad šalies vyriausybė pasitelkė masinio naikinimo priemones prieš savo šalies gyventojus. Jungtinei Karalystei yra sunkiai suvokiama, kaip Rusija sutiko ginti kaltininkus

⁷⁴ UN doc. S/PV.7893, 6.

⁷⁵ UN doc. S/PV.7921, 4.

⁷⁶ UN doc. S/PV.7915, 5.

⁷⁷ Ten pat, 5.

atsakingus už cheminio ginklo atakas, kodėl ji jų nepasmerkė ir nenorėjo dirbti kartu su tarptautine bendruomene.⁷⁸ Jungtinė Karalystė viename Saugumo tarybos susitikime yra pareiškusi, kad iki tol kol Rusija pakeis savo veikimo principus Saugumo taryba bus bejėgė. „Tai yra liūdna tiesa, prie kurios pasaulis jau priprato, bei mato mus kaip diplomatus nedarančius nieko, mūsų rankos yra surištos už nugaros toliau stebint Rusijos nepagrįstus veiksmus“.⁷⁹ Dar 2017 metais Jungtinės Karalystės atstovas Rycroft Saugumo taryboje pareiškė, kad Jungtinė karalystė neleis Rusijos pasyviems veiksams sustabdyti jų dirbti kartu su tarptautiniais partneriais bei užtikrinti, kad aukos gautų teisingumą ir būtų užkirstas, bet koks cheminio ginklo panaudojimas.⁸⁰ Iš to, kokios nuotaikos tvyravo Saugumo taryboje galime pastebėti, kad viena priežastis dėl kurios Jungtinė Karalystė kartu su partnerėmis vykdė antskrydžius buvo Rusijos veto. Dažnas Rusijos veto Saugumo taryboje gali būti viena iš kertinių priežasčių, kodėl Jungtinė Karalystė nepaisė tarptautinių teisės normų ir ėmėsi veiksmų. Saugumo taryboje Jungtinė Karalystė yra pareiškusi, kad ji besąlygiškai smerkia, bet kokio cheminio ginklo panaudojimą visomis aplinkybėmis.⁸¹ „Rusijos veiksmai mūsų nesustabdys kartu su mūsų partneriais ieškoti teisingumo aukoms, kurie nukentėjo nuo cheminio ginklo ir neleis ir visomis pastangomis užkirs kelią, bet kokiems šio ginklo panaudojimo atvejams.“- Jungtinės Karalystės atstovas Rycroft Saugumo tarybos susitikime.⁸² Tokie pasisakymai leidžia daryti prielaidą, kad Jungtinės Karalystės vykdė atakas negalėjusi toliau taikstyti su pasyviais Saugumo tarybos veiksmais, didelės tarybos narių apatijos bei pasikartojančiais Rusijos veto, kurie Saugumo Tarybą padarė neįgalia. Jungtinė Karalystė nebegalėjo leisti, kad toliau kentėtų nekalti Sirijos piliečiai.

Jungtinė Karalystė ne viename Saugumo tarybos susitikime aiškiai išreiškė savo poziciją – reikia imtis veiksmų, nes vėliau gali būti per vėlu ir padaryta žala gali būti per didelė. Cheminio ginklo panaudojimas yra barbariškas ir nelegalus veiksmas, kuris turi būti stabdomas remiantis tarptautine teise.⁸³ Sirijos kariniame konflikte ne kartą panaudotas cheminis ginklas, šokiravo Jungtinę Karalystę, kuri griežtai pasisako prieš jo naudojimą. Pasak Jungtinės Karalystės nesiimant jokių veiksmų prieš cheminį ginklą yra silpninamas pasitikėjimas tarptautinės bendruomenės pajėgumu kovoti su žiauriais pažeidimais tarptautinėje teisėje.⁸⁴ Saugumo taryboje ji ne kartą kritikavo šalių abejingumą, bei nenugebėjimą imtis veiksmų. „Vienintelė priežastis, kodėl mes dabar esame čia ir diskutuojame šiame kambaryje yra dėl to, kad tarptautinė bendruomenė padarė

⁷⁸ UN doc. S/PV.7922, 3.

⁷⁹ UN doc. S/PV.7915, 6.

⁸⁰ UN doc. S/PV.7893, 6.

⁸¹ UN doc. S/PV.7985, 14.

⁸² UN doc. S/PV.8073, 7.

⁸³ UN doc. S/PV.8164, 6.

⁸⁴ UN doc. S/PV.7893, 6.

per mažai.“⁸⁵ „Mes šiame kabinete turėjome tiek momentų veikti, ne tik parodyti Sirijos gyventojams, kad viltis nėra mirusi, bet ir susivienyti bei pasmerkti šiuos karo nusikaltimus.“⁸⁶ „Sirijos piliečiams reikia politinio palaikymo, ką mes kaip Saugumo taryba turėjome galimybę suteikti. Jungtinė Karalystė ir toliau rodys palaikymą Sirijai.“⁸⁷ Jungtinės Karalystės pozicija Saugumo taryboje aiški – cheminio ginklo naudojimas yra draudžiamas. Ji tiki, kad Saugumo taryba turi priimti bent dalinę atsakomybę bei palaikyti pasaulinį draudimą naudotis masinio naikinimo ginklais.⁸⁸ Kaip pastovi Saugumo tarybos narė Jungtinė Karalystė Saugumo taryboje yra pasakiusi, kad stovės dėl tarptautinės taikos ir saugumo, nes tai mūsų morali pareiga.⁸⁹ Toki vieši pasisakymai Saugumo taryboje leidžia daryti dar vieną prielaidą, kad Jungtinė Karalystė kartu su partneriais vykdė antskrydžius, ne tik dėl Saugumo tarybos pasyvumo, bet ir dėl to, kad moraliniu požiūriu nepritarė tokio ginklų naudojimui, bei jį smerkė.

Jungtinė Karalystė ne viename Saugumo tarybos sutikime viešai pareiškė, kad sieks teisingumo Sirijai. „Jungtinė Karalystė kartu su savo sąjungininkais sieks teisingumo – cheminio ginklo panaudojimo išpuolio aukoms Sirijoje ir kitur.“⁹⁰ „Mes ir toliau intensyviai dirbsime kartu su tarptautiniais partneriais, kad užkirstume, bet kokius cheminio ginklo panaudojimo atvejus ir sieksime teisingumo visoms aukoms, kurie nukentėjo nuo šių baisių išpuolių.“⁹¹ „Mes ne tik sieksime teisingumo tiems kas nukentėjo nuo šio niekingo ginklo, bet ir sulaikysime tuos, kurie galvoja apie šio ginklo panaudojimą ateityje.“⁹² Siekdama išjudinti Saugumo tarybą, kad ši pagaliau imtųsi veiksmų bei padėtų užkirsti kelią cheminio ginklo naudojimui Jungtinė Karalystė ne kartą palaikė JAV vykdomus veiksmus. Ji palaikė JAV oro atakas prieš Šairato oro bazę, nes karo nusikaltimai turi turėti pasekmes.⁹³ JAV antskrydis buvo proporcingas atsakas, kurio pagrindinis tikslas buvo išgelbėti gyvybes, kad tokie įvykiai daugiau niekuomet nepasikartotų, Saugumo tarybos susitikime teigė Jungtinė Karalystė.⁹⁴ Viena iš kertinių priežasčių, kodėl Jungtinė Karalystė įsikišo į Sirijoje vystantį konfliktą, buvo ne tik pastovus Rusijos veto Saugumo taryboje, moraliniu požiūriu, tokie veiksmai buvo nepriimtini, bet ir tai, kad Sirijos gyventojai kentėjo, jiems buvo būtina humanitarinė pagalba, o Saugumo taryba buvo neįgali padėti. Saugumo taryboje Jungtinė Karalystė viešai pareiškė, kad jų ministrų kabinetas sutiko, kad reikia imtis veiksmų siekiant

⁸⁵ UN doc. S/PV.7919, 6.

⁸⁶ UN doc. S/PV.7922, 3.

⁸⁷ Ten pat, 3.

⁸⁸ UN doc. S/PV.8255, 13.

⁸⁹ UN doc. S/PV.8228, 6.

⁹⁰ UN doc. S/PV.7915, 6.

⁹¹ UN doc. S/PV.7922, 3.

⁹² UN doc. S/PV.8107, 5.

⁹³ UN doc. S/PV.7919, 5.

⁹⁴ Ten pat, 5.

palengvinti humanitarinę nelaimę, ir atgrasyti cheminio ginklo naudojimą Al- Assad režimo.⁹⁵ Po įvairiausio pobūdžio viešų pasisakymų, nenuostabu, kodėl Jungtinė Karalystė nusprendė įsikišti į Sirijoje vykstančią humanitarinę krizę ir galutinai tam užkirsti kelią.

Jungtinė Karalystė Saugumo Taryboje savo kalbose įvardino kelias priežastis, kodėl reikia kištis į Sirijoje vykstantį konfliktą, kas leidžia daryti prielaidą, kokiais argumentais valstybė rėmėsi vykdydama konrto atakas. Pirmiausiai tai dėl to, kad Saugumo taryba nesugeba užtikrinti stabilios situacijos Sirijoje. Dėl pastovios Rusijos veto ji buvo neįgali ir negalėjo užtikrinti humanitarinės pagalbos suteikimo. Saugumo Tarybos rankos tarsi buvo surištos ir tai leido Sirijos vyriausybei pakartotinai panaudoti cheminį ginklą. Kitas svarbus aspektas tai pačios Jungtinės Karalystės moraliniai įsitikinimai. Galime pastebėti, kad šalis kategoriškai pasisako prieš cheminio ginklo naudojimą, nes tai jei yra nepriimtina moraliniu požymiu žinant faktą, kad pačios šalies gyventojai pirmo pasaulinio karo metu yra nukentėję nuo šios masinio naikinimo priemonės. Galime teigti, kad šalis iš tiesų rėmėsi atsakomybės apsaugoti principu, nes išreikšti argumentai leidžia suprasti, kad Jungtinė Karalystė prisiima atsakomybę užtikrinti, kad Sirijos vyriausybė daugiau nenaudos cheminio ginklo.

4.2. Prancūzijos pasisakymai Saugumo taryboje

Prancūzijos pozicija cheminio ginklo klausimu visuomet buvo griežtas ne. Per pirmąjį Pasaulinį karą šios valstybės piliečiai tiesiogiai buvo nukentėję nuo šios masinio naikinimo priemonės. Prancūzijai tai vis dar yra skaudi patirtis, todėl ji puikiai supranta ir kritiškai vertina cheminio ginklo panaudojimą, o Sirijos atveju situacija dar yra kritiškesnė, nes jis yra naudojamas prieš nekaltus civilius, neskirstant tai moteris ar vaikai, tai pat šalyje yra niokojamos ligoninės, kur aukos galėtų gauti pirmą pagalbą. Prancūzija ne kartą Saugumo Taryboje ragino šalis imtis veiksmų padėti Sirijos gyventojams bei akcentavo, kaip yra svarbu sustabdyti šio ginklo plitimą.

Prancūzija jau daugelį metų įnirtingai Saugumo Taryboje kovoja, kad būtų imtasi priemonių, kurios užtikrintų, kad Sirijoje daugiau nebūtų pasitelktas cheminis ginklas. Tuometis Prancūzijos JT atstovas Delattre ne viename Saugumo tarybos susitikime yra viešai sukritikavęs Saugumo Tarybos abejingumą bei neveiksmumą dar 2017 metais siekiant apsaugoti Sirijos gyventojus, nuo tokių išpuolių, kurie įvyko Damasko regione. Jau daug mėnesių, Prancūzija, JK bei JAV prašo susivienyti Saugumo tarybos, kad ši užkirstų kelią pasikartojantiems cheminio ginklo

⁹⁵ UN doc. S/PV.8231, 10.

panaudojimo atvejams prieš civilius, - viename iš savo pasisakymų yra deklaravęs Delattre.⁹⁶ Jis tai pat ne kartą ragino Saugumo tarybos nares priimti tiesioginę atsakomybę už savo neveiksmumą. „Mes šiandien susiduriame ne tik su masinio naikinimo ginklų platinimo grėsme, mes susiduriame su pasikartojančiu, metodiniu bei barbarišku masinio naikinimo ginklų naudojimu – šiuo atveju cheminiu ginklu. Jei šias grėsmes reiktų įvertinti iš tarptautinės taikos bei saugumo perspektyvos, mes pasiekėme 10 balų. Dėl šių priežasčių Prancūzija tiki ir mano, kad silpnumas ir neveikimas negali būti alternatyva“⁹⁷ Prancūzija ne kartą Saugumo taryboje skatino šalis pamiršti savo politinius skirtumus ir priimti vieningą sprendimą. Ji ragino šalis susivienyti, bei užtikrinti, kad būtų laikomasi draudimo naudoti masinio naikinimo ginklus. „Pasaulis mus stebi, o labiausiai tuos kurie gali apsaugoti nuo nepriimtino režimo“⁹⁸. „Prancūzija kviečia visas Saugumo tarybos nares, padėti į šalį politinį susiskirstymą bei nacionalinius interesus tam, kad galima būtų dar kartą sudaryti efektyvų draudimą naudotis cheminiais ginklais ir ragina padėti skubos tvarka politiniam pasikeitimui Sirijoje.“⁹⁹ Prancūzija Saugumo Taryboje ne kartą bandė jos narėms išaiškinti, kad cheminio ginklo naudojimas yra grėsmė tarptautiniam saugumui bei daro neigiamą įtaką esminėms vertybėms. Ši grėsmė yra didesnė nei tik vykstantis konfliktas Vidurio rytuose. „Jei yra vieta kur Saugumo Tarybos narės turi moralinę bei politinę atsakomybę dirbti kartu ir imtis veiksmų – tai čia“¹⁰⁰. „Reikia tik priminti, kad šie žiaurumai yra karo nusikaltimai, ir jie cheminį terorizmą padarė realiu pavojumi.“¹⁰¹ Prancūzijos pasisakymai Saugumo Taryboje parodo, kad šalis visais įmanomais būdais, bandė jos narėms parodyti, kad cheminio ginklo naudojimas yra ne tik karo nusikaltimas, kad Vidurio Rytuose ne tik vyksta baisūs išpuoliai, bet ir tuo pačiu siekė parodyti narėms, kad jų neveiksmas tik blogina situaciją. Prancūzija visais būdais stengėsi priversti Saugumo tarybą veikti tiek apeluodama į jos narių, bei pačios Tarybos vertybines nuostatas, tiek, bandydama įrodyti, kad cheminio ginklo naudojimas gali virsti opia problema tarptautiniam saugumui, bei gali vėliau atsirasti teroristų rankose. Saugumo tarybos posėdyje Prancūzija pareiškė, kad priims atsakomybę užbaigti netoleruotiną grėsmę kolektyviniam saugumui ir užtikrins pagarbą tarptautinei teisei.¹⁰²

Saugumo taryboje Prancūzija ne kartą išreiškė palaikymą narių vykdomiems veiksams, kurių pagrindinis tikslas buvo sustabdyti cheminio ginklo naudojimą bei anti humanišką elgesį su Sirijos piliečiais. Prancūzija viename Saugumo tarybos posėdyje yra pasakiusi, kad JAV oro atakos, yra teisėtas atsakas prieš cheminio ginklo atakas ir tai yra svarbus priminimas, kad jei ateityje bus

⁹⁶ UN doc. S/PV.7893, 2.

⁹⁷ Ten pat, 2.

⁹⁸ UN doc. S/PV.7915, 5.

⁹⁹ UN doc. S/PV.7922, 4.

¹⁰⁰ UN doc. S/PV.8221, 8.

¹⁰¹ UN doc. S/PV.8105, 5.

¹⁰² UN doc. S/PV.8231, 9.

naudojami šie ginklai, tai nebus toleruojama.¹⁰³ „JAV sprendimas pulti Šairato oro bazę buvo atsakas kylančiai grėsmei.“¹⁰⁴ „JAV operacija buvo teisėtas atsakas masiniams nusikaltimams, kurie negali likti nenubausti.“¹⁰⁵ Prancūzija Saugumo taryboje pritarė, bet kokiems šalių veiksams, kurie galėjo užkirsti tolimesnę cheminio ginklo panaudojimo grėsmę ir narėms bandė įrodyti, kad Saugumo taryba privalo priimti sprendimą ir imtis veiksmų, o kaltininkai privalo būti nubausti. „Mūsų atsakas turi būti aiškus, kad cheminių ginklų naudojimas prieš civilius daugiau nebus toleruojamas, ir tie kurie nesilaikys šios fundamentalios kolektyvinio saugumo nuostatos bus atsakingi ir susidurs su to pasekmėmis.“¹⁰⁶ Palaikydama JAV vykdytus veiksmus Sirijoje Prancūzija ne tik parodė savo partnerystę su JAV, bet ir visoms Saugumo tarybos narėms dar kartą pabrėžė, kad netoleruos cheminio ginklo naudojimo. „Mes visi susiduriame su cinišku, barbarišku cheminio ginklo naudojimu prieš civilių populiaciją.“¹⁰⁷ Prancūzija darys viską, kad užkirstų cheminio ginklo naudojimą.¹⁰⁸ Po tokios išreikštos nuomonės Saugumo taryboje nenuostabu, kad Prancūzija prisijungė prie JAV bei vykdė antskrydžius Sirijoje.

Prancūzija Saugumo tarybos posėdžiuose ne kartą bandė įrodyti narėms, kad įsikišti į Sirijoje vykstantį konfliktą yra būtina, nes tai yra atsakomybė, kurią neša visos jos narės. Atsakomybė užtikrinti taiką, tarptautinių konvencijų laikymąsi bei humanitarinius principus, todėl Prancūzija Saugumo Taryboje pabrėžia, kokia svarbi yra ir trapi ši atsakomybė. „Saugumo tarybos, kaip šio sistemos saugotojos pareiga reaguoti, bet ne tik kalbėti.“¹⁰⁹ „Tai yra bendra mūsų visų atsakomybė bendro konsensuso principu užbaigti cheminio ginklo naudojimą Sirijoje ir užkirsti kelią jo panaudojimui bet kur kitur.“¹¹⁰ Prancūzijai Saugumo tarybos pasyvumas bei tiesioginės atsakomybės vengimas yra nepriimtinas. Posėdžių metu ji kritikavo aljanso pasyvumą, kuomet ne kartą buvo užsimerkta prieš masinius žiaurumus, atidėliojami sprendimai, slepiami įkalčiai, bandomas nukreipti tarybos dėmesys.¹¹¹ Ji ne kartą pabrėžė, kad Saugumo tarybos narės, nešą istorinę atsakomybę, kuri anksčiau padėjo kontroliuoti balansą pasaulyje ir todėl yra privalu imtis veiksmų. „Mūsų atsakomybė yra istorijai. Kiekviena narė Saugumo taryboje, ypač Rusija turės gyventi su šia atsakomybe. Mes privalome sau prižadėti skubiai rasti politinį sprendimą.“¹¹² „Štai dėl ko mes privalome imtis veiksmų. Mes esame skolingi istorijai: tai yra mūsų atsakomybė ir turime

¹⁰³ UN doc. S/PV.7919, 9.

¹⁰⁴ UN doc. S/PV.7921, 6.

¹⁰⁵ UN doc. S/PV.7922, 4.

¹⁰⁶ UN doc. S/PV.8255, 13.

¹⁰⁷ UN doc. S/PV.8228, 2.

¹⁰⁸ Ten pat, 2.

¹⁰⁹ UN doc. S/PV.7893, 3.

¹¹⁰ UN doc. S/PV.8073, 14.

¹¹¹ UN doc. S/PV.7915, 4.

¹¹² UN doc. S/PV.7919, 9.

būti kartu.“¹¹³ Prancūzija tai pat Saugumo taryboje išlaikė griežtą poziciją, kad Sirija privalo priimti tiesioginę atsakomybę už savo veiksmus, nes turimi įkalčiai patvirtina, kad tai buvo pačios šalies vyriausybės veiksmai vykdyti prieš nekaltus civilius. „Prancūzija nepriims nebaudžiamumo už tuos, kurie yra atsakingi dėl šio žiaurumo įvykdyto Sirijoje. Mes dėsime visas pastangas, kad anksčiau ar vėliau atsakingi asmenys atsakytų už šiuos išpuolius.“¹¹⁴ „Tarptautinė bendruomenė negali tik nusivilti situacija ir toliau leisti, kad šių nusikaltimų kaltininkai būtų nenubausti. Tai yra Saugumo tarybos atsakomybė užkirsti kelią -tai yra mūsų bendra atsakomybė.“¹¹⁵ Prancūzija Saugumo Tarybos susitikimuose, ne kartą akcentavo atsakomybės aspektą, kad įsikišimas į Sirijoje vykstantį konfliktą yra būtinas, nes Saugumo Taryba privalo užtikrinti humanitarinę pagalbą tokiose situacijose, kaip Sirijoje, bei užtikrinti, kad būtų laikomasi tarptautinių sutarčių. Ji tai pat akcentavo, kad įsikišimas yra būtinas, nes tai yra istorinė atsakomybė, kuri formavosi per daugelį Saugumo Tarybos egzistavimo metų, tai pat pabrėžė, kad atsakingi asmenys už cheminio ginklo panaudojimą privalo būti nubausti. „Prancūzija prisiims visą atsakomybę kovoje su cheminio ginklo platinimu.“¹¹⁶ Saugumo Taryboje Prancūzija ne kartą pabrėžė, kad įsikišimas į šį konfliktą yra kiekvienos valstybės atsakomybė, kurią ji neša pati.

Prancūzija Saugumo Tarybos susitikimuose ne tik bandė jos narėms įrodyti, kad privalu imtis veiksmų, kad tai yra šalių atsakomybė, bet ir pabrėžė, kad cheminio ginklo toleravimas silpnina tarptautinės teisės vaidmenį tarptautinėje bendruomenėje. Tarptautinės teisės normų nesilaikymas yra didelė grėsmė visam nacionaliniam saugumui, nes šalys matydamos, kad Saugumo taryba leidžia bei nesiima jokių priemonių, gali nustoti laikytis nusistovėjusių taisyklių. Prancūzija Saugumo taryboje pasakė, kad reikia gerbi tarptautinę humanitarinę teisę, reikia atkurti kolektyvinę normą – cheminiai ginklai yra uždrausti ir jais yra draudžiama naudotis, tai yra šimtametė tradicija, kurios reikia laikytis.¹¹⁷ Cheminio ginklo naudojimas kelia realų pavojų tarptautinei sutarčiai, kuri draudžia naudoti šiuos ginklus.¹¹⁸ Prancūzija ne kartą kreipėsi į tarptautinę bendruomenę ragindama imtis veiksmų, nes ilgas ir pastovus pasyvumas indikuoja Saugumo tarybos nenugebėjimą užtikrinti tarptautinių sutarčių laikymosi. „Mes privalome sustabdyti cheminio ginklo naudojimą Sirijoje. Mes negalime leisti šaliai pastoviai nepaklusti Saugumo tarybai bei tarptautinei teisei. Galimybė, kad bus vėl pažeistos normos konstatuoja grėsmę tarptautiniam saugumui. Padėkime tam tašką.“¹¹⁹ Saugumo tarybos Prancūzija ne kartą prašė

¹¹³ UN doc. S/PV.8164, 4.

¹¹⁴ UN doc. S/PV.7922, 4.

¹¹⁵ UN doc. S/PV.8174, 6.

¹¹⁶ UN doc. S/PV.8255, 13.

¹¹⁷ UN doc. S/PV.7915, 4.

¹¹⁸ UN doc. S/PV.8221, 8.

¹¹⁹ UN doc. S/PV.8231, 9.

pamiršti savo politinius skirtumus ir užbaigti cheminio ginklo naudojimą Sirijoje, nes būtent cheminio ginklo draudimas yra vienas pagrindinių kolektyvinio saugumo principų, kurio nebuvimas gali sukelti chaosą pasaulyje.¹²⁰ Viskas ko Prancūzija siekė Saugumo Taryboje, buvo parodyti, kad ilgesnis toks elgesys gali sunaikinti pamatinius tarptautinės teisės įstatymus, kurie ne tik, kad išlaiko balansą pasaulyje, bet ir draudžia naudoti masinio naikinimo priemones, kurios gali net sunaikinti žmoniją. Prancūzijai yra svarbu išlaikyti, kad tarptautinė bendruomenė laikytųsi įstatymų, bei suprastų, kaip sunkiai buvo dirbama iki tol, kol buvo pasirašyta draudimo sutartis.

Prancūzijos Saugumo Taryboje išsakytoje pozicijoje galime pastebėti kelias priežastis dėl kurių šalis įsikišo į Sirijoje vykstantį konfliktą. Viena iš priežasčių, kodėl Prancūzija įsikišo į vykstantį konfliktą buvo Saugumo tarybos nesugebėjimas imtis veiksmų. Saugumo taryba ilgą laiką nesugebėjo imtis jokių priemonių, kad užtikrintų Sirijos piliečių teises, kurios buvo pažeidinėjamos pačios šalies vyriausybės. Prancūzija skatino šalį nusižeminti prieš savo politinius įnorių vien tam, kad būtų imtasi visų priemonių užkirsti cheminio ginklo panaudojimą. Kitas svarbus argumentas, kurį galime pastebėti iš Prancūzijos pasisakymų Saugumo Taryboje yra, kad ji nuolat pabrėžė, kad cheminio ginklo naudojimo užkirtimas yra kiekvienos šalies atsakomybė. Ji ragino narsę imtis veiksmų ir prisiimti atsakomybę, kurią neša kiekviena valstybė. Trečias aspektas kurį galime įžvelgti Prancūzijos pasisakymuose yra tarptautinės teisės akcentavimas ir jos svarbos pabrėžiamumas. Prancūzija savo pasisakymuose akcentuoja, kad privalu imtis priemonių, ne tik dėl to, kad cheminio ginklo naudojimas yra netoleruojamas, bet ir todėl, kad yra pažeidinėjamos tarptautinės teisės normos. Prancūzija Saugumo Taryboje ne kartą akcentavo atsakomybę, kad tai yra kiekvienos šalies atsakomybė užtikrinti, kad cheminis ginklas nebūtų naudojamas. Galime teikti, kad Prancūzija vykdydama kontro atakas rėmėsi pamatiniais atsakomybės apsaugoti doktrinos principais.

4.3. JAV pasisakymai Saugumo taryboje

JAV pozicija cheminio ginklo klausimo Saugumo taryboje išliko nekintanti – nepritaria jo naudojimui bei įžvelgia didelio masto grėsmę. JAV ne vienus metus įnirtingai dirbo Saugumo taryboje, bei JT, kad sukurtų mechanizmą, kuris galutinai įpareigotų šalį atsisakyti šios masinės naikinimo priemonės, kurios panaudojimo pasekmės ne tik yra mirtis ar sužalojimai, bet bei tautos pažymėjimas. Matydama baisias pirmo pasaulinio karo pasekmes, kuriame teko dalyvauti JAV kariams, ji prižadėjo tarptautinei bendruomenei dėti visas pastangas, kad daugiau tokie ginklai

¹²⁰ UN doc. S/PV.8221, 8.

nebūtų naudojami prieš žmonių rasę. JAV griežtai pasisako prieš bet kokią cheminio ginklo naudojimą.

JAV Saugumo tarybos posėdžiuose kritikavo Rusijos veiksmus, nes jie surišo Saugumo Tarybai rankas ir ši tapo neįgali. Toki Rusijos veiksmai JAV yra nesuvokiami, kuomet yra kalbama ne tik apie nacionalinį saugumą, bet ir pagalbą Sirijos piliečiams. JAV ne kartą Saugumo Tarybos susitikimuose pabrėžė, kad Rusijos veto užkerta kelią teisingumui. „Ji vetavo penkias projektines rezoliucijas vien tik cheminio ginklo klausimu ir panaudojo, net vienuolika veto tam, kad apsaugotų Al- Assad režimą.¹²¹ JAV Saugumo taryboje kaltina Rusiją, kad ši savo veiksmais neleidžia tarptautinei bendruomenei identifikuoti, kas yra kaltas už cheminio ginklo atakas Sirijoje.¹²² Rusija nesugeba vykdyti tarptautinių įsipareigojimų bei vengia atsakomybės už savo veiksmus. Rusija privalėjo pašalinti visas cheminio ginklo atsargas iš Sirijos ir jei tai būtų padaryta Sirijos vyriausybė niekuomet nebūtų panaudojusi cheminio ginklo.¹²³ JAV kaltina Rusiją, kad dėl jos veiksmų, Sirijoje buvo panaudotas cheminis ginklas, kurio metu mirė beginkliai vyrai, moterys ir vaikai. „Jei Rusija būtų laikiusi savo įsipareigojimų, nebūtų likę jokių cheminių ginklų Sirijos režimui.“¹²⁴ JAV Saugumo taryboje dėl susidariusios situacijos Sirijoje pagrįdė kaltina Rusiją, nes jei ši būtų laikiusi savo įsipareigojimų, būtų užkirstas kelias cheminio ginklo panaudojimui. Kitas svarbus aspektas Rusija yra pagrindinė priežastis, kodėl Saugumo taryba nesugebėjo imtis jokių veiksmų siekiant apsaugoti Sirijos piliečius nuo masinio naikinimo ginklų. Susidariusi situacija JAV yra nepriimtina, todėl nenuostabu, kad galiausiai vis vien buvo imtasi priemonių, siekiant užkirsti kelią.

Ne viename Saugumo tarybos posėdyje JAV išreiškė griežtą kritiką Sirijoje egzistuojančiam režimui ne dėl jo vykdomos politikos, bet dėl nuolatinio cheminio ginklo naudojimo prieš civilius, kurie beje yra Sirijos piliečiai. Tarptautinė bendruomenė yra gavusi ne vieną patvirtinimą, nepriklausomai atliktą analizę, kuri įrodo, kad beveik visais atvejais cheminis ginklas buvo naudotas Al-Assad režimo. JAV skatino Saugumo tarybą imtis veiksmų. „Mes gavome patvirtinimą, kad Sirijos režimas yra įsivėlęs. Klausimas yra ne kodėl mes turėtume ilgiau laukti, klausimas yra kodėl mes nesiėmėme veiksmų anksčiau.“¹²⁵ JAV Saugumo tarybos neveiknumas cheminio ginklo panaudojimo klausimu buvo nepriimtinas, todėl ne viename Saugumo tarybos susitikime ji pareiškė, kad jei Saugumo Taryba nesiims veiksmų tai padarys ji. „JAV daugiau nelauks kol Al- Assad režimas panaudos cheminį ginklą be jokių pasekmių, tos dienos

¹²¹ UN doc. S/PV.8255, 11.

¹²² UN doc. S/PV.8105, 3.

¹²³ UN doc. S/PV.7919, 17.

¹²⁴ UN doc. S/PV.7915, 18.

¹²⁵ UN doc. S/PV.7893, 5.

baigėsi.“¹²⁶ „JAV yra pasiruošusi veikti. Mes neleisime panaudojus cheminį ginklą likti nenubaustiems. Mes stebėsime režimo veiksmus.“¹²⁷ „Al- Assad režimas turi žinoti, kad JAV nesutinka, kad Sirijoje būtų naudojamas cheminis ginklas. Tai ką mes padarėme 2017 balandį, mes tai padarysime vėl, jei reikės, mes ginsime tarptautinius standartus prieš cheminio ginklo naudojimą.“¹²⁸ Saugumo Taryboje JAV kritikavo Sirijos režimą dėl cheminio ginklo naudojimo, kuris prasilenkia su šios šalies pamatinėmis vertybėmis. JAV nepitaria tokiam neatodairiškam cheminio ginklo naudojimui, kurį taiko Sirijos režimas. Cheminio ginklo naudojimas yra tiesioginis pavojus nacionaliniam saugumui, o Saugumo taryba jau, kuris laikas nesiėmė jokių priemonių, kad pakeistų situaciją šalyje.

Draudimas naudotis cheminiais ginklais užtikrina nacionalinį Saugumą. JAV Saugumo Taryboje, kaip ir kitos bendrijos narės, ragino imtis veiksmų bei užkirsti kelią šios masinės naikinimo priemonės įsigaliojimui. Visuose JAV Saugumo Tarybos pasisakymuose yra akcentuojama, kad reikia imtis veiksmų, nes tai yra nacionalinio saugumo interesas. „JAV netoleruos cheminio ginklo naudojimo. Tai yra gyvybiškai svarbus nacionalinio saugumo interesas užkirsti kelią bei cheminio ginklo naudojimui. Mūsų karinės pajėgos sunaikino oro bazę iš kurios šią savaitę buvo paleistas cheminis ginklas ir pilnai pateisiname šį veiksmą.“¹²⁹ „Net ir vykstant visoms gilioms diskusijoms Saugumo taryboje, JAV atsisako netikėti, kad mes kartu negalime dar kartą sustabdyti cheminių ginklų, ne tik kad apsaugotume Sirijos žmones, bet ir pačius save.“¹³⁰ Suvokdama masto svarbą nacionaliniam saugumui JAV, ne kartą posėdžių metu akcentavo Tarybos vertybines nuostatas, bandydama motyvuoti šalis imtis veiksmų ar pasiekti konsensą. „Saugumo taryba yra taikos, saugumo, žmogaus teisių gynėja. Mes neteksime tokio pavadinimo, jei nepriimsime iššūkio imtis veiksmų šiandien.“¹³¹ „Mes matėme krūvas kūnų, kai kuriuos net su sauskelnėmis, kitus su randais nuo cheminio ginklo atakos. Pažiūrėkite į tas nuotraukas.“¹³² „Jei Sirija ir toliau naudos cheminius ginklus, tai tik padidins tikimybę, kad cheminių ginklo draudimo programa papuls ne į tas rankas.“¹³³ JAV Saugumo taryboje pabrėžė, kad yra privalu užtikrinti bei identifikuoti atsakingas šalis, tam kad būtų galima užbaigti cheminio ginklo naudojimą.¹³⁴ Suprasdama, kokia grėsmė laukia nacionalinio saugumo, JAV bandė Saugumo taryboje apleliuoti į šalių, bei Saugumo tarybos vertybines nuostatas, taip bandydama ne tik parodyti kokia yra grėsmė,

¹²⁶ UN doc. S/PV.7918, 17.

¹²⁷ UN doc. S/PV.7921, 17.

¹²⁸ UN doc. S/PV.8105, 4.

¹²⁹ UN doc. S/PV.7919, 17.

¹³⁰ UN doc. S/PV.8221, 5.

¹³¹ UN doc. S/PV.7915, 17.

¹³² Ten pat, 17.

¹³³ UN doc. S/PV.7985, 9.

¹³⁴ UN doc. S/PV.8090, 8.

bet ir parodydama, kaip kenčia Sirijos piliečiai. Nereikia pamiršti, kaip sunkiai buvo dirbama siekiant cheminių ginklų projektą padaryti realiu. Niekas, bet kur pasaulyje, niekada neturėtų patirti tokių kančių.¹³⁵ JAV Saugumo taryboje akcentuoja, kad ilgesnis cheminio ginklo toleravimas tai ne tik pačios Saugumo Tarybos normų nusižengimas, bet ir kylanti grėsmė visam nacionaliniam saugumui. JT narės daug metų siekė uždrausti bei galutinai sunaikinti cheminius ginklus pasaulyje, deja tokie toleravimai ne tik kelia saugumo grėsmę, bet ir sudaro sąlygas cheminių ginklų naudojimui vėl tapti normalia norma, kurią ilgą laiką buvo siekiama pamiršti.

JAV Saugumo Taryboje pabrėžė kelias priežastis, kodėl reikia imtis priemonių, siekiant užkirsti cheminio ginklo panaudojimo plėtrą. Viena iš priežasčių, kurią ne kartą akcentavo Saugumo tarybos susitikimuose buvo Rusijos pastovus veto, kuris surišo Saugumo Tarybos rankas ir ši tapo neįgali imtis jokių veiksmų. JAV akcentavo, bei stengėsi savo kalbose palenkti Rusiją, kad ši nusileistų savo pozicijai bei padėtų sustabdyti cheminio ginklo naudojimą. Kitas priežastinis ryšys, kurį galime pastebėti, kad JAV savo kalbose nuolat smerkė Sirijos vyriausybę už vykdomus veiksmus, bei paminėjo, kad sieks teisingumo aukoms. Kritika Al – Assad režimui iš JAV pusės buvo griežta ne dėl vykdomos politikos, bet dėl cheminių ginklų naudojimo prieš nekaltus civilius. Šie Sirijos vykdomi veiksmai nesutapo su JAV moralinėmis vertybėmis. Trečia Saugumo Tarybos susitikimuose JAV ne kartą pareiškė susirūpinimą nacionaliniu saugumu. Ji visuose Saugumo Tarybos susitikimuose akcentavo nacionalinio saugumo svarbą. Iš turimos informacijos bei pozicijos, kurią Saugumo taryboje išreiškė JAV yra sunku nustatyti, ar iš tiesų JAV įsikišo į Sirijoje vykstantį konfliktą vien tik remdamasi atsakomybės apsaugoti principu.

4.4 Saugumo tarybos reakcija po JAV, Prancūzijos, JK vykdytų antskrydžių.

Neapsikentusi pastovaus Saugumo tarybos negalėjimo imtis veiksmų bei cheminio ginklo naudojimo prieš nekaltus civilius toleravimo JAV, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė vykdė antskrydžius Sirijoje. Šis pastovių Saugumo tarybos narių veiksmas tarptautinėje bendruomenėje buvo priimtas dvejopai, vienos šalys palaikė, kitos įnirtingai teigė, kad reikia imtis tik diplomatinį priemonių, trečios kaltino neteisėtais veiksmais. Po šio įvykio buvo sušauktas Saugumo Tarybos susitikimas, kuriame narės išsakė viešą poziciją, dėl šalių vykdytų veiksmų, todėl yra svarbu suprasti, kokia buvo tarptautinės bendruomenės reakcija ir kokius argumentus išsakė JAV, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė. Po antskrydžių Sirijoje šalys vykdžiusios ataką deklaravo tarptautinei bendruomenei, kad joks cheminio ginklo naudojimas nebus ilgiau toleruojamas ir turės pasekmes.

¹³⁵ UN doc. S/PV.7922, 11.

Didžiausias pasipiktinimas buvo jaučiamas iš Rusijos dėl įvyktų antskrydžių. Rusija, Sirijos kariniame konflikte, visuomet palaikė Sirijos vyriausybę. Po šalių įvykdytų antskrydžių prieš objektus susijusius su cheminių ginklų saugojimu ar gamyba Rusija Saugumo Tarybos susitikime pasmerkė šalių vykdomus veiksmus. To ir buvo galima tikėtis, kai visuose Saugumo Tarybos posėdžiuose ji įnirtingai palaikė Sirijos valdžią ir vetavo beveik visas Saugumo Taryboje bandytas tvirtinti rezoliucijas ar kitokius sprendimus, kurių tikslas buvo apsaugoti Sirijos gyventojus. Ji įvardino, kad šie veiksmai yra agresijos aktas prieš suverenią valstybę, kuri kovoja su terorizmu.¹³⁶ Ji tai pat pabrėžė, kad Jungtinė Karalystė, Prancūzija bei JAV pažeidė JT -ose egzistuojančias normas bei tarptautinės teisės principus.¹³⁷ Rusija, tai pat apkaltino, kad atakas vykdydžiusios šalys nuolat linksta prie neokolonizmo ir Saugumo Tarybai bandė parodyti, kad toki šalių veiksmai yra grėsmė jų nacionaliniam saugumui.¹³⁸ Ji tai pat ne kartą akcentavo, kad visos JAV, Prancūzijos bei Jungtinės Karalystės pastangos yra tam, jog būtų pasiekti abejotini geopolitiniai tikslai, dėl to jos nuolat kaltina Assad režimą dėl viso blogio.¹³⁹ Rusija Saugumo Tarybos susitikime leido suprasti, kad nepritaria ir nepalaiko vykdytų atakų Sirijoje. Ji tai pat apkaltino atakas vykdydžiusias šalis bendraujant su teroristinėmis organizacijomis. „Viskas ką reikėjo padaryti Vašingtonui, Londonui bei Paryžiui buvo duoti įsakymą prijaukintiems teroristams baigti kautis prieš legalią valdžią ir savo žmones.“¹⁴⁰ Jų agresija yra galingas smūgis pradėti politinį procesą prieš globojamas JT.¹⁴¹ Rusija smerkė šalių veiksmus Saugumo Taryboje ir traktavo, kaip galios rodymą tarptautinėje bendruomenėje, o ne pagalbą Sirijos piliečiams.

JAV pozicija buvo aiški – įsikišta, nes Saugumo taryba ilgą laiką buvo neveiksni. Saugumo Taryba neužtikrino jos pareigos sustabdyti tuos, kurie naudoja cheminį ginklą.¹⁴² JAV vykdė atakas Sirijoje ne dėl asmenio šalies intereso, bet dėl didėjančios saugumo grėsmės pasaulyje. Saugumo Taryboje Rusija ne kartą viešai apkaltino, kad JAV turi nacionalinių interesų Sirijoje ir dėl to nori panaudoti jėgą. Ne viename Saugumo Tarybos susitikime JAV akcentavo, kad cheminių ginklų naudojimas yra grėsmė pasauliniam saugumui, bet visuomet pasisakė, kad jis privalo būti vėl uždraustas. Po įvykdytos atakos Sirijoje JAV Saugumo tarybai pateikė paaiškinimą, kodėl buvo imtasi tokių radikalių priemonių. „JAV, Jungtinė Karalystė bei Prancūzija veikė, ne dėl keršto, ne dėl bausmės, ne iš simbolinės jėgos pavaizdavimo. Mes veikėme siekiant atgrasyti tolimesnį

¹³⁶ UN doc. S/PV.8233, 3.

¹³⁷ Ten pat, 3.

¹³⁸ Ten pat, 3.

¹³⁹ Ten pat, 4.

¹⁴⁰ Ten pat, 4.

¹⁴¹ Ten pat, 5.

¹⁴² Ten pat, 6.

cheminio ginklo naudojimą valdant Sirijos režimui, kuris yra atsakingas už nusikaltimus prieš žmogiškumą.¹⁴³ „Taikinius, kuriuos mes pasirinkome jie buvo Sirijos režimo nelegalaus cheminio ginklo programos šaltiniai. Atakos buvo atidžiai suplanuotos, kad būtų pasiekti minimalūs civiliniai nuostoliai. Atsakas buvo pateisinamas, legitymus ir proporcingas. JAV bei jos sąjungininkės padarė viską, ką galėjo padaryti pasitelkdamos diplomatinis įrankius, kad atsikratytų Al-Assad cheminių ginklų arsenalo.“¹⁴⁴ JAV savo įsikišimą į Sirijoje vykstantį cheminį konfliktą teisingo, kad tai yra būtinas veiksmas, nes tolimesnės pasekmės gali būti per daug brangios. JAV ne kartą Saugumo Taryboje akcentavo, kad cheminiai ginklai yra grėsmė, tokia grėsmė, kurią tarptautinė bendruomenė sutiko pašalinti.¹⁴⁵ Saugumo tarybos susitikimuose JAV ne kartą akcentavo, kad viena priežastis, kodėl vis dar yra naudojami cheminiai ginklai yra Rusija. Rusija ne viename Saugumo tarybos susitikime sutrypė ne vieną tarptautinę teisės normą, užkirto kelią cheminių ginklų naudojimui.¹⁴⁶ Po įvykdytos atakos Sirijoje Saugumo taryboje JAV pasakė, kad neleis Al -Assad režimui ir toliau naudoti cheminius ginklus.¹⁴⁷ JAV darys viską ir imsis būtinų priemonių, kad užkirstų cheminių ginklų naudojimą, nes tai yra per didelė saugumo grėsmė. Ne nuostabu, kad ji ir ėmėsi veiksmų, nes ne viename Saugumo tarybos susitikime nuolat akcentavo, kad privalu imtis veiksmų dėl nuolat kenčiančių Sirijos piliečių.

Jungtinė Karalystė vykdė atakas Sirijoje remdamasi humanitarinės intervencijos principu. Saugumo Taryboje po įvykdytos atakos Sirijoje Jungtinė Karalystė dar kartą visai tarybai akcentavo pagrindines priežastis dėl ko įsikišo į Sirijoje vykstantį konfliktą. Viena iš pagrindinių priežasčių, kurias įvardino Jungtinė Karalystė buvo Saugumo Tarybos neveiknumas. „Nepaisant pririmtų rezoliucijų bei kantraus keturių metų laukimo, Sirija tęsia cheminio ginklo naudojimą prieš savo pačios piliečius ir ilgą laiką nesugebėjo atsakyti į besitęsiančius klausimus.“¹⁴⁸ Kitas aspektas kurį akcentavo Jungtinė Karalystė buvo cheminio ginklo grėsmės mažinimas. „Kartu mūsų veiksmai ženkliai padės sumažinti Sirijos režimo galimybes pertvarkyti, kurti ir diegti cheminius ginklus bei jų naudojimąsi ateityje.“¹⁴⁹ Saugumo tarybos susitikime po įvykdytos atakos Jungtinė Karalystė paaiškino, kad jėgos panaudojimo veiksmas buvo legalus, nes buvo remtasi humanitarinės intervencijos principu. Ji išvardino kriterijus, kuriais rėmėsi. Pirmiausia reikia turėti įkalčius, kuriuos patvirtino tarptautinė bendruomenė dėl masinės humanitarinės nelaimės, reikalaujančios

¹⁴³ Ten pat, 5.

¹⁴⁴ Ten pat, 5.

¹⁴⁵ Ten pat, 5.

¹⁴⁶ Ten pat, 5.

¹⁴⁷ Ten pat, 6.

¹⁴⁸ Ten pat, 7.

¹⁴⁹ Ten pat, 6.

neatidėliotinos ir skubios pagalbos.¹⁵⁰ Antra turi būti aišku, kad nėra jokios kitos praktinės alternatyvos.¹⁵¹ Trečia naudojama jėga turi būti proporcinga, tam kad būtų sumažintos humanitarinės kančios.¹⁵² Tokius kriterijus bei argumentus Saugumo Tarybos susitikime išsakė Jungtinė Karalystė. Iš pateikiamų argumentų galime suprasti, kad Jungtinė Karalystė savo veiksmus grindė tarptautinės teisės principais, kurių galbūt ir nebūtų reikėję pasitekti jei Saugumo Taryba būtų sugebėjusi anksčiau imtis veiksmų. JK mano, kad negali būti nelegalu užkirsti jėgos panaudojimą, siekiant gelbėti žmonių gyvybes.¹⁵³

Prancūzija Saugumo Taryboje paaiškino, kad vykdė atakas Sirijoje, nes pasak jos cheminis ginklas negali būti naudojamas, jokių tikslų. Prancūzija Saugumo tarybos susitikime dar kartą pabrėžė, kad cheminio ginklo naudojimas negali būti toleruojamas, dėl to ji ėmėsi veiksmų, kad užkirstų kelią. „Vakar nakties atakos buvo būtinas atsakas cheminio maskavimo Sirijoje. Tai yra atsakas mūsų teisei bei politinei strategijai, tam kad būtų užbaigta Sirijos tragedija.“¹⁵⁴ „Mes negalime toleruoti žaidimo su cheminiais ginklais, kurie yra grėsmė Sirijos žmonėms ir mūsų kolektyviniam saugumui.“¹⁵⁵ Prancūzija Saugumo Tarybos susitikime netiesiogiai davė suprasti, kad jei Rusijos veiksmai būtų buvę kitokie, jokie tiesioginio kišimosi, nebūtų buvę. „Darydama sistematiškus veto Saugumo taryboje Rusija nesilaikė duoto pažado, kuris turėjo užtikrinti Sirijos cheminių ginklų sunaikinimą.“¹⁵⁶ Prancūzija Saugumo tarybos susitikime tai pat pabrėžė, kad ir toliau naudos sistemingus veiksmus, jei cheminio ginklo naudojimas ir toliau bus toleruojamas. „Karas daugiau neeis, kad jie vėl būtų naudojami. Mes niekada nesustosime identifikuoti tų, kas yra atsakingi, privalo atsakyti.“¹⁵⁷ Prancūzija Saugumo taryboje ilgą laiką ragino šalis priimti savo atsakomybę bei padėti užtikrinti humanitarines sąlygas Sirijoje bei chemini ginklo naudojimo vertimą. Kadangi Saugumo taryba ilgą laiką negalėjo daryti nieko, nenuostabu, kad Prancūzija įsikišo ir vykdė atakas. „Oro atakos buvo būtinos palaikyti tarptautinę teisę politinę strategiją baigti tragiškai besitešiančią situaciją Sirijoje.“¹⁵⁸ Prancūzija įsikišo į konfliktą Sirijoje vedama ne savanaudiškų tikslų, bet su tikslu užkirsti cheminio ginklo naudojimo žałą.

Sirija pasipiktino dėl šalių įvykdytų antskrydžių. Saugumo Taryboje Sirija Prancūzijos, Jungtinės Karalystės bei JAV veiksmus po atakos įvardino, kaip agresijos aktą. Ji iškelė

¹⁵⁰ Ten pat, 7.

¹⁵¹ Ten pat, 7.

¹⁵² Ten pat, 7.

¹⁵³ Ten pat, 25

¹⁵⁴ Ten pat, 9

¹⁵⁵ Ten pat, 8.

¹⁵⁶ Ten pat, 8.

¹⁵⁷ Ten pat, 9.

¹⁵⁸ Ten pat, 23.

kontraversiškus klausimus tarybos narėms bandydama sukelti nepasitikėjimą. „JAV, Prancūzija bei Jungtinės Karalystės kolegės sakė, kad bombardavo cheminių ginklų gamybos centrus Sirijoje. Jei šių šalių valdžia žinojo tikras lokacijas kur yra gaminami cheminiai ginklai, kodėl jie nepasidalino šia informacija su Cheminių ginklų draudimo organizacija? “¹⁵⁹ Prancūziją, Jungtinę Karalystę bei JAV Sirija Saugumo taryboje apkaltino keliais aspektais. Tokiuose jos veiksmuose galime išvelgti strateginius motyvus – viena iš jų sumenkinti bei sukelti nepasitikėjimą Saugumo Tarybos narėmis. Pirmiausia Sirija apkaltino, kad Prancūzija, Jungtinė Karalystė nesilaiko pačios Saugumo tarybos nustatytų normų bei principų ir juos savavališkai pažeidinėja, taip neužtikrindamos tarptautinio saugumo.¹⁶⁰ Antra Sirija apkaltino valstybes, kad šios palaiko teroristines grupuotes, kurios iš tiesų ir yra atsakingos už cheminio ginklo panaudojimą Sirijoje.¹⁶¹ Trečia Sirija apkaltino šalis, kad jos fabrikuoja įkalčius.¹⁶² Ji teigė, kad rasti įkalčiai yra pateikiami, taip, kad būtų rasta argumentų kištis į Sirijoje egzistuojantį konfliktą, vietoj to, kad būtų pripažinta, kad atakas vykdė šalyje veikiančios teroristinės grupuotės. Ketvirta Sirija apkaltino, kad šalys teikia arsenalą teroristinėms grupuotėms Sirijoje ir dėl to šalis negali su jomis susitvarkyti.¹⁶³ Sirija visomis įmanomomis priemonėmis siekė sumenkinti šalių autoritetą Saugumo taryboje ir prisiėmė aukos vaidmenį, kai tikrosios aukos buvo jos pačios šalies gyventojai. „Mes susiduriame su brutalia agresija su kuria mano šalis privalėjo susidurti.“¹⁶⁴ „Jie rado netikrus liudininkus ir manipuliavo tariamais nusikaltimo vietas įkalčiais šiai skandalingai agresijai.“¹⁶⁵ Sirija siekė ataką vykdžiusias šalis pavaizduoti, kaip grėsmę, kurių bijotų kitos silpnesnės Saugumo Tarybos narės. Sirija visomis įmanomomis priemonėmis siekė Saugumo Tarybos nares, ne tik Rusiją palenkti į savo pusę.

Siekiant suprasti, kokia buvo tarptautinės bendruomenės reakcija į antskrydžius, reikia išanalizuoti Saugumo Tarybos narių reakciją. Tarptautinės bendruomenės narės po atakos pasidalino į keletą stovyklų: pritariančios tokiems veiksams, nepritariančios bei problemą siūlančios spręsti diplomatiškai. Saugumo tarybos susitikime prieš anti atakas pasisakė Rusija¹⁶⁶, Kinija¹⁶⁷, Kazakstanas¹⁶⁸, Bolivija¹⁶⁹, Ginėja¹⁷⁰, Dramblio Kaulo Krantas¹⁷¹. Kinija pareiškė, kad reikia susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, ir geriau vadovautis tarptautine teise bei ieškoti sprendimo per

¹⁵⁹ Ten pat, 20.

¹⁶⁰ Ten pat, 20.

¹⁶¹ Ten pat, 20.

¹⁶² Ten pat, 20.

¹⁶³ Ten pat, 20.

¹⁶⁴ Ten pat, 20.

¹⁶⁵ Ten pat, 21.

¹⁶⁶ Ten pat, 3.

¹⁶⁷ Ten pat, 10.

¹⁶⁸ Ten pat, 10.

¹⁶⁹ Ten pat, 14.

¹⁷⁰ Ten pat, 17.

¹⁷¹ Ten pat, 18.

vykstantį dialogą.¹⁷² Kazakstanas pasisako prieš cheminio ginklo naudojimą. Jis nepritaria jėgos naudojimui ir mano, kad tiesioginis jėgos panaudojimas galimas tik tuo atveju, kai tai yra paskutinis šansas, kuris yra patvirtintas Saugumo Tarybos.¹⁷³ Bolivija išliko ypač kritiška jėgos panaudojimui. Bolivija Saugumo tarybos susitikime pabrėžė, kad šalys vykdžiusios ataką, save laiko virš įstatymo, pažeidžia Saugumo Tarybos nuostatus.¹⁷⁴ Gineja¹⁷⁵ pabrėžė, kad palaiko tik jėgos panaudojimą, kuris yra patvirtintas Saugumo Tarybos, tokiam principui tai pat pritaria ir Dramblio Kaulo Krantas¹⁷⁶. Kita dalis Saugumo Tarybos narių palaikė ataką vykdžiusių šalių veiksmus ir juos įvardino, kaip būtinybę stabilizuoti ne tik situaciją Sirijoje, bet ir padėti tašką dėl cheminių ginklų naudojimo. Tokios šalys buvo Lenkija¹⁷⁷, Švedija¹⁷⁸, Nyderlandai.¹⁷⁹ Pasak Lenkijos reikia imtis visų įmanomų priemonių, kad atakos prieš beginklių civilių populiaciją, kurios vyko Sirijoje daugiau nepasikartotų.¹⁸⁰ Ji palaiko šalių vykdytą kontra ataką, nes ji yra prieš cheminių ginklų plėtrą Sirijoje. Švedija mano, kad tai yra šalių morali pareiga apginti neplatinimo režimą, kurį pačios šalys ir kūrė bei patvirtino.¹⁸¹ Nyderlandai tai pat išreiškė stiprų palaikymą. Ji palaiko ataką vykdžiusias valstybes, nes jų veiksmai buvo pamatuoti ir jos taikėsi tik į karinius objektus, kuriuose buvo laikomos cheminio ginklo atsargos.¹⁸² Nyderlandai mano, kad toki veiksmai buvo vienintelė priemonė užkirsti cheminio ginklo naudojimą. Kuveitas¹⁸³, Etiopija¹⁸⁴, Peru¹⁸⁵ Saugumo taryboje išliko neutralios bei viešai nepasisakė ar palaiko ar smerkia JAV, Prancūzijos bei JK vykdytas atakas. Jos išreiškė, kad visuomet geriau imtis diplomatinių priemonių nei naudoti atodairišką jėgą. Saugumo Taryboje po Sirijoje įvykdyto antskrydžių taip ir nebuvo susiformavusi vieninga nuomonė. Šalys pasiskirstė tarsi į tris stovykla, vienos griežtai smerkė JAV, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės atliekamus veiksmus, kitos palaikė, trečios akcentavo, kad diplomatiniai veiksmai šioje situacijoje būtų buvusi geriausia išimtis.

Saugumo taryboje nebuvo vieningos nuomonės dėl veiksmų, kuriuos įvykdė JAV, Prancūzija, Jungtinė Karalystė. Didžiausią pasipiktinimą išsakė, Rusija, Sirija bei Bolivija. Tokios Rusijos reakcijos ir buvo galima tikėtis, nes ilgus metus ji nuolatos vetavo visuose Saugumo

¹⁷² Ten pat, 10.

¹⁷³ Ten pat, 10.

¹⁷⁴ Ten pat, 14.

¹⁷⁵ Ten pat, 17.

¹⁷⁶ Ten pat, 18.

¹⁷⁷ Ten pat, 11.

¹⁷⁸ Ten pat, 12.

¹⁷⁹ Ten pat, 13.

¹⁸⁰ Ten pat, 11.

¹⁸¹ Ten pat, 12.

¹⁸² Ten pat, 13.

¹⁸³ Ten pat, 15.

¹⁸⁴ Ten pat, 16.

¹⁸⁵ Ten pat, 18.

Tarybos susitikimuose ir pasisakė už Siriją, nors Saugumo Taryba ir turėjo patikimų įrodymų, kad atakas vykdė šalies vyriausybė. Sirijos pozicija tai pat buvo suprantama, ji pasiliko prie aukos vaidmens, tam, kad paaštrintų pasitikėjimo klausimą. Bolivija jau, kuris laikas Saugumo taryboje įvairiais klausimais pritarė Rusijos pozicijai, todėl nenuostabu, kad ir dabar ji pritarė. Iš pateiktų argumentų galime pastebėti, kad didžioji dalis Europos žemyno valstybių palaikė šalių įvykdytus veiksmus, akcentuodamos, kad tai yra jų pareiga ir tokių priemonių reikėjo imtis seniau. Iš visų turimų argumentų galime teikti, kad šalys vykdydamos ataką rėmėsi atsakomybės apsaugoti doktrina. Jų kalbose išsakytuose Saugumo taryboje galime pastebėti, kad jos nuolat akcentuoja atsakomybės aspektą, jį pabrėždamos iš skirtingos perspektyvos. Iš išsakytų Saugumo taryboje argumentų, po įvykdytos atakos, galime pastebėti, kad šalys vis dar skeptiškai vertina tokius radikalius įsikišimo veiksmus. Jos vis dar yra linkusios imtis diplomatinių priemonių, o ne naudoti jėgą. Galime konstatuoti, kad atsakomybės apsaugoti doktrina vis dar yra *normų kaskados* stadijoje, nes tarptautinėje bendruomenėje vis dar yra besiformuojanti doktrina, kuri silpnėsneis JT narėms vis dar imponuoja galimą grėsmę.

Išvados

Pažvelgus į cheminio ginklo panaudojimą Sirijoje, tenka pripažinti, kad jei JAV, Jungtinė Karalystė bei Prancūzija nebūtų įsikišusi į šį konfliktą ir vykdžiusi antskrydžių, šiuo metu nekalti Sirijos piliečiai vis dar kentėtų nuo šios masinės naikinimo priemonės.

Siekiant suprasti bei kritiškai įvertinti, dėl kokių kertinių priežasčių JAV, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė vykdė atakas Sirijoje, darbe buvo svarbu išanalizuoti, kaip šios šalys ilguoju laikotarpiu reagavo į pasikartojančius cheminio ginklo panaudojimo atvejus Sirijoje. Saugumo taryboje išsakytose pozicijose galima rasti priežastinius ryšius bei argumentus, kurie leido konstatuoti ar valstybės vykdydamos atakas rėmėsi atsakomybės apsaugoti principu.

Išnagrinėjus JAV išsakytus argumentus Saugumo taryboje buvo aptikti trys kertiniai argumentai, kuriuos šalis nuolat akcentavo Saugumo taryboje. Pirmiausiai JAV Saugumo taryboje nuolat akcentavo bei ragino tarybos nares imtis veiksmų apeliuodama į tai, kad yra pažeidinėjami tarptautiniai įstatymai. Kitas argumentas buvo Al – Assad režimo pastovūs veiksmai prieš savo pačios šalies gyventojus. Trečia, dėl pasikartojančio Rusijos veto Saugumo taryba buvo neįgali. JAV Saugumo taryboje savo pasisakymuose nuolat akcentavo, kad Rusijos veiksmai yra viena kertinių priežasčių, kodėl cheminis ginklas buvo tiek kartų panaudotas prieš Sirijos gyventojus. JAV Saugumo taryboje savo kalbose akcentavo Sirijos piliečių patiriamas kančias, šalis ragino imtis veiksmų su vienu ir pagrindiniu tikslu, kad būtų užkirstas cheminio ginklo naudojimas, nes jo daroma žala yra per didelė. Ar galime teigti, jog JAV vykdydama rėmėsi atsakomybės apsaugoti principu, taip galime. JAV vykdydama atakas Sirijoje rėmėsi atsakomybės apsaugoti principu, bet netiesiogiai. Šalies argumentai išsakyti Saugumo taryboje yra labiau orientuoti į saugumo aspektą, akcentuojama bei pabrėžiama grėsmė, o ne akcentuojamas atsakomybės principas, nors savo kalbose ji ypač akcentavo Sirijos piliečių kančias, to nepakanka, kad vienareikšmiškai būtų galima konstatuoti, jog buvo remtasi atsakomybės apsaugoti principu.

Prancūzija Saugumo Taryboje savo pasisakymuose akcentavo šalių atsakomybę. Saugumo taryboje Prancūzija nuolat išreiškė atsakomybės klausimą įvairiomis formomis: atsakomybė imtis veiksmų, atsakomybė apsaugoti piliečius, atsakomybė tarptautinei teisei, atsakomybei istorijai. Visuose išsakytuose Prancūzijos argumentuose galime pastebėti akcentuojamą atsakomybės aspektą, nesvarbu ar ji ragino šalis imtis veiksmų, ar akcentavo galimą žalą tarptautinei teisei bei cheminių ginklų draudimui. Ji pabrėžė Saugumo taryboje, kad reikia imtis ir kištis į Sirijoje vykstantį konfliktą, nes tai yra jos kaip šalies atsakomybė užtikrinti, kad kiekvienos valstybės

piliečiai turėtų humanitarines sąlygas. Iš išsakytų Prancūzijos argumentų Saugumo taryboje galime konstatuoti, kad ji rėmėsi tarptautinės teisės norma - atsakomybės apsaugoti principu.

Jungtinė Karalystė Saugumo Taryboje nuolat akcentavo, kaip svarbu įsikišti į Sirijoje vykstantį konfliktą, nes yra privalu apsaugoti Sirijos gyventojus. Saugumo taryboje šalis savo pasisakymuose ragino valstybes imtis veiksmų, kritikavo Rusiją dėl jos pasikartojančių veto bei akcentavo cheminio ginklo daromą žalą. Iš pateiktų pasisakymų Saugumo taryboje iki įvykdytų antskrydžių yra sudėtinga konstatuoti, kad šalis tiesiogiai rėmėsi atsakomybės apsaugoti principu. Po įvykdytos atakos surengtame Saugumo tarybos susitikime Jungtinė Karalystė pareiškė, kad vykdė atakas remdamasi humanitarinės intervencijos principu, kuris yra tiesiogiai siejamas su atsakomybės apsaugoti norma. Galime drąsiai konstatuoti, kad Jungtinė Karalystė vykdydama antskrydžius Sirijoje tiesiogiai rėmėsi atsakomybės apsaugoti doktrinos principu.

Prancūzijos, JAV bei Jungtinės Karalystės įvykdyti antskrydžiai nesustiprino atsakomybės apsaugoti doktrinos tarptautinėje bendruomenėje. Iš argumentų, kurias išsakė Saugumo tarybos narės didžioji dalis jų nepritarė, tiesiogiai įsikišimui į vykstantį konfliktą, nei jei ir Saugumo taryba yra neveiksni. Šalys yra linkusios labiau ieškoti diplomatinio sprendimo, o ne imtis kardinalios veiklos priemonių. Atsakomybės apsaugoti doktrina buvo ramstis šalims imtis veiksmų, o šiuo metu ji vis dar negali išlipti iš *normų kaskados* lygio dėl to, kad šalys vis dar per mažai pasitiki šia tarptautinės teisės norma.

Taigi, Saugumo Taryboje išreikšta Prancūzijos, JAV bei Jungtinės Karalystės pozicija Sirijos cheminio ginklo panaudojimo klausimu visuomet buvo vieninga. Jie griežtai pasisakė prieš cheminio ginklo naudojimą, kritikavo Sirijos valdžios veiksmus bei ragino Saugumo Tarybos nares imtis veiksmų. Saugumo tarybos pasyvumas buvo viena iš kertinių priežasčių kodėl šalys ėmėsi veiksmų. Iš pateiktų argumentų Saugumo taryboje galime konstatuoti, kad šalys vienokia forma rėmėsi tarptautinės teisės normos - atsakomybės apsaugoti doktrina. Viena iš pagrindinių argumentų, šalys nuolat akcentavo skausmą bei svarbą kištis į vykstantį konfliktą tam, kad apsaugoti Sirijos piliečių gyvybes nuo cheminio ginklo. Kitas svarbus aspektas, jos akcentavo kitoms narėms, kad įsikišimas yra būtinas, nes tai yra tiesioginė kiekvienos šalies atsakomybė. JAV Sirijos kariniame konflikte netiesiogiai rėmėsi atsakomybės apsaugoti principu, Prancūzija bei Jungtinė Karalystė tiesiogiai, kai įsikišo į Sirijoje vykstantį konfliktą, nes jų pagrindinis tikslas buvo užkirsti antihumanišką elgesį su Sirijos piliečiais.

5. Literatūros sąrašas

1. BBC, „Syria Conflict: Chemical attack in Idlib Kills 58“ <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39488539>.
2. Evans, ‘The Responsibility to Protect: Humanitarian Intervention in the 21st Century’ 2002.
3. Focarelli, Carlo, „Ahead to the Past? Responsibility to Protect and the Global System“ *Groningen Journal of International Law* 2012.
4. Focarelli Carlo, „The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine” *Journal of Conflict & Security Law*, 2008.
5. Gearan Anie, „US and allies warn Syria of more missile strikes if chemical attacks used again“ , The Washington post, 2018 https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-launches-missile-strikes-in-syria/2018/04/13/c68e89d0-3f4a-11e8-974f-aacd97698cef_story.html?noredirect=on&utm_term=.08aeef186492 .
6. George, L. Alexander, Bennet, Andrew, *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*, Cambridge: MIT Press, 2004.
7. Gordon Michael, „U.S and Russia Reach Deal to Destroy Syria’s Chemical Arms“ 2013 <https://www.nytimes.com/2013/09/15/world/middleeast/syria-talks.html?pagewanted=all&r=0>.
8. Human Rights Council, The Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 16 August 2012.
9. Human rights watch, „Attacks on Ghouta: Analysis of alleged use of chemical weapons in Syria“ (ISBN: 978-1-6231-30534) United states, 2013.
10. „In about 93 months... about 560 thousand were killed in Syria since the day of claiming rights to the international human rights day” 2018, <http://www.syriahr.com/en/?p=108723>.
11. Kimball Daryl, „Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity 2012-2018” 2018, <https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity>.
12. Luobikienė Irena „Socialinių tyrimų metodika“, Technologija: Kaunas, 2005.
13. Lombardo Gabriele, „The responsibility to protect and the lack of intervention in Syria between the protection of human rights and geopolitical strategies“ *International Journal of Human Rights*, 19(8), 2015.
14. McCarthy, Nail, „How Many Chemical attacks have been documented in Syria“, Forbes, 2018, <https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2018/04/16/how-many-chemical-attacks-have-been-documented-in-syria-infographic/#30a0837d65a1>.
15. „Operational portal refugee stations“ 2018, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>.
16. Puppardo Camila, „The Responsibility to Protect: Emerging Norm or Failed Doctrine?” *Global trades* 9, 2015.

17. Stake Robert , *Multiple case study analysis*, Boston: Guilford Publications, 2005.
18. Stake, Case studies, in Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln (eds), *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
19. United Nations „Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic” 2015
https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A.HRC_.28.69_E.pdf.
20. United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to protect, „Responsibility to protect“ <http://www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html>.
21. United Nations, „3. Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stocpiling and Use of Chemical Weapons and their Destruction“ Geneva 1922.
22. United Nation documents „S/PV.7885“
23. United Nation documents „S/PV.7893“
24. United Nation documents „S/PV.7915“
25. United Nation documents „S/PV.7918“
26. United Nation documents „S/PV.7919“
27. United Nation documents „S/PV.7921“
28. United Nation documents „S/PV.7922“
29. United Nation documents „S/PV.7985“
30. United Nation documents „S/PV.7985“
31. United Nation documents „S/PV.8073“
32. United Nation documents „S/PV.8090“
33. United Nation documents „S/PV.8107“
34. United Nation documents „S/PV.8105“
35. United Nation documents „S/PV.8164“
36. United Nation documents „S/PV.8174“
37. United Nation documents „S/PV.8221“
38. United Nation documents „S/PV.8228“
39. United Nation documents „S/PV.8255“
40. United Nation documents „S/PV.8231“
41. United Nation documents „S/PV.8233“
42. Williams, J. Trevor Ulbrick, & Jonathan Worboyst „Preventing Mass Atrocity Crimes: The Responsibility To Protect and The Syria Crisis“ *Case Western reserve journal of international law*, (45), 2012.

43. Yin Robert „Case Study Research – Design and Methods“. 3rd edition, SAGE publications, 2003.
44. „1949 m. Rugpjūčio 12d. Ženevos Konvencija dėl civilių apsaugos karo metu“ <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.BA830FD09A9A> Vilnius.

6. Summary

Chemical weapons are banned from use in warfare more than a decade, because they are mass destruction weapons. Countries have signed more than one agreement or resolution to end the use of this dangerous weapons. In Syria civil war chemical weapons were used more the 80 times against Syrian people. People had to run from their home, thousands were hurt or killed by their own country that was leaded by Al- Assad regime. The Security council was unable to protect Syrian people from the use of chemical weapons due to repeated Russian veto in the Security council. As a result of no action taken to protect the Syrian people from the use of mass destruction weapons in 2018 USA, UK and France attacked chemical weapons stocks in Syria to prevent the future use of chemical weapons. In the international community these actions were rated differently.

In general aim of this thesis is to prove that UK, USA and France performed attacks in Syria to protect the Syrian people from the use of chemical weapons. To do so they used international law norm – responsibility to protect. Responsibility to protect norm is understand as all country obligation and responsibility to protect their own country people from genocide, war crime against humanity. If other country is unable to protect their own people, this norm lets other countries to step into. The main goal of this thesis is to prove that the attack performed by USA, UK and France in Syria was not only controversial actions to stop the use of chemical weapons, but it was inspired by international norm – responsibility to protect. To understand the counties actions in this work was analyzed countries arguments in Security Council why actions should be taken.